

Діло

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок ч. 10, П. пош.
Контра пошт. шлан. 143.322.
Адреса для телеграм:
«Діло», Львів.
Гол. Редактор приймає від
11—12 год. передполуднем
Рекламі не звертається

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно: в криво 450 зол.
За границею:
В Америці: 1 долар, Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. ф.
Італії 750 ал., Німеччині 750 ал.
11 найнові 3 шв. ф., Чехо-
словаччині 30 ч. к., Румунії 15
лей, Болгарії 750 ал., Австрії
100 ш. — Зміню адреси і зог.

Телеф. Редакції: 29-41.
Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ
ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІ-
СТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА
50 сот.

Першорядна робітня жіночих суконь, плахів та костюмів
Перша толочальня десенів на плюшах

МАРІЯ ВОЛЯНСЬКА ПАВЛЮК
у Львові, вул. Собіського ч. 12.
Телефон 17-04.

1918

Василь Шурат.

Під Різдвяний Вечір!

На крилах ангела вже лінеш,
Різдвяний Вечере, до нас!
Тут луком дзвона в тишу кинеш,
Там вікна просямні мороз.
І новітє в найбільшій заті
Кладеш ти радість на столі
І радість твоєї благодаті
Усі, хто жив — старі й малі.

Відкиль же взявся той чар незнани?
Той чар і світла і пісень?
Невже ти, Вечере Різдвяний,
Ведеш за ручку давній день,
Як він тоді, коли нечаяно
Земля із небом обнялась.
А палма надмір дивну тайну
Передовола, злякалась?

Годі, коли небес блакити
Відкрили брами в нашій зря
І кинули, багров одіті,
Свій блиск і землям і морям;
Коли з небесної країни
Упала добра мовина,
А земні мизини й вершини
Спожила радісна думка;

Тоді, коли нарі зі Сходу,
Оспіло і жеру несучи,
Простили в постугі проводу
У адисті теслі, у нощі;
Коли на рідощах Марія
Виплинула немовля,
А в рідощах і жріям
Ще до тісно було земля...

Невже ти, Вечере Різдвяний,
Ідеш той сам, що і колись?
Витий, витий нам туго-жодний?
Гляди! вже зорі зойблились.
Це над землею світ любови
В рожевім слеві зійшов:
Ні новий мир нові основи
Нехай класе нова любов!

Львів, 6. січня 1929.

Коли зявляється перша зірка на не-
бозводі широкої, відкритої сійки
білим рязном, української землі, тоді
засядуть міліони її синів до свя-
точної трапези. Засядуть дружною,
по братерськи, в святочному і під-
несеному настрої. І шезнуть у той
час непорозуміння, втічуть неагзо-
дності, а запанує гармонія і любов.

Попливають по всій землі україн-
ській традиції, чаром краси і по-
дихом стареного минулого про-
являються коляди.

Радість пронесеється понад нашу
землю. Загомонить молодь і заво-
рушиться її життям величчя ніч. Од-
наче сізмом за нею помчить і сму-
ток над нашою землею.

Радість з приводу символічних
народних світла, правди і справед-
ливості та їх перемоги над темрявою,
неправдою і беззаконієм, а смуток
наслідком буденної дійсності, на-
слідком незгоєних ран минулого
Батьківщини, наслідком існування
тисяч таких синів землі нашої, що
в біді та нужді, не в силі засісти до
трапези своїх предків ні самі ні в
друзі своїми.

Радість і смуток тісно сплетені
пролетять в цей вечір і в цю ніч над
усю землю українською.

Але наші обов'язки, нашім за-
данням і наказом приймати до то-
го, щоб спільними загально-наро-
д.

НАИБІЛЬША В КРАЮ ФАБРИКА ДЗВОНІВ

2525 29—32

БРАТІВ ФЕЛЬЧИНСЬКИХ

В КАЛУШІ, ВУЛ. СІВЕСЬКА Ч. 18.
В ПЕРЕМИШЛІ ВУЛ. КРАСЬКОГО Ч. 63.

відливає на замовлення дзвони гар-
монійні й поодинокі, а постійно удер-
жує на складі понад 20 штук готових
дзвонів у вазі від 10 до 600 кг.

ЦІНИ ПРИСТУПНІ - СПЛАТА РАТАМИ

При важливіх запитаннях прогортається
письма до нас писати рекомендуємо.

В. ПАНЕВКО.

У Різдвяний Вечір.

(Від нашого кореспондента.)

Париж, Різдвяний Вечір 1928.

1.
...Und manche lieben
Schatten steigen auf.
(„Faust“ — „Zuweisung“)

Вечір під Різдво Христове. Сидите
в своїй кімнаті на піддаш, при стар-
ій вулиці по лівому, старовинному
березі Сени. Ви самі. Ваша дружина
не вернеться з праці раніше 10-ої
години; ваші діти далеко — один
син за океаном, другий сотні кі-
лометрів відси. Далека й рідна кра-
їна, і свояки, і други. Сумерк у кім-
наті, освітлений тільки столик, при
котрому ви сіли. Газова піч тихо
шипить — сіє проміння тепла на
вузкий простір перед собою, холо-
днатою залишає всю решту вашої
домівки. Пригашений гомін вели-
кого города не агває обхлюпати
вашу голову, ваш слух, усі ваші
нерви.

Хочете, чи не хочете, а мусите ду-
мати про те, що оце й Різдвяний
Вечір у цьому місті, в цій країні, в
цій частині Європи. Різдвяний
Вечір, значить і настрої з років ді-
точих, значить і спогади снігом при-
сипаних дерев і віть, і тріскучого,
сухого морозу, і зиркання за пер-

німи зусиллями як не усунути, то
бодя значно ослабити цей смуток,
а зробити пам'ючою і переможною
радість у житті всіх без різниці си-
нів нашої Батьківщини.

Тільки життєрадісний усміх має
в будучині знаменувати наші об-
личчя, тільки велика життєва сила
має проявлятися в усіх наших вчи-
нках.

Спільні зусилля, дружна праця,
солідарна боротьба з обставинами
— це заповідь народниці і перемоги
нашої ідеї і нашої правди.

Те єдине та любов і згода, що
панує в різдвяний вечір в усіх укра-
їнських родинах, нехай перенесе-
ся на весь український нарід. Нехай
його духовно стоїть в один моно-
літ, а фізично нехай його скує в од-
ну нерозривну лаву.

Коли це станеться, коли в один
такт будемо дихати, відчувати і бо-
роться, напевно дійдемо до перемо-
ги і посміємо радість на всій землі
українській і серед усіх її синів.

Ось і наші побажання в цей день.

шою зорею, того, що вела парів з
Востока, значить, і ялинки, і дарун-
ки, значить, і мати, і найближчі ва-
ші, значить, і далека ваша, кзлісь
трохи шасливіша, сьогодні приби-
та; виснажена і окрівалена Бать-
ківщина наша...

Що діяти ваз у цей вечір?
Вийти на вулицю? На вохку й хо-
лодну, безсніжну тутешню зимову
вулицю? Може над недалеке побе-
ріжжя старинної Секвани? Може
піти на близький, яких 100 кроків,
міст, охрещений Сольферіном у па-
мять тієї битви, в якій — по тому
бої фронті — бився й ваш покій-
ний батько? Може там бодя дикне
на вас трохи настрою різдвяної но-
чі? Махніть рукою на такі сподіва-
нки: ви вже доволі довго в Парижі,
щоб знати, що тутешній навечірній
настрій не мають ні крихітки спіль-
ної зі спогадами різдвяних настроїв
з ваших раних років. У нас, там
далеко, в різдвяний вечір усе, що
живе, стигається до своєї хати й ро-
дини — це свято родинне й діточе;
вулиці в нас у ті вечери наче ан-
мераї, ресторани й каварні або за-
перті або порожні. Щось зовсім ін-
ше тут: хто тільки може, тікає зі
своєї хати, і таскає за собою свою
дружину й своїх друзів у яскраво
освітлені, клекотом гучних музик
вишпівнені ресторани. Джем, світла-
на блехота, товсті страви, силкувані
або навіть іноді щирий сміх, і
шампані. Тай, під саму північ Свя-
тої Ночі — зі танки, при яких стар-
ий Ангаль Франс завжди чуду-
вався:

— Нічого собі вони. Дивне тільки,
чому їх танцюють стоячки, а не
лежачки...

Ви не моралізатор, і не будете
платити на профаніцію Різдвяної
Ночі, тощо. Означе й на вулицю не
вийдете, і на поріг розбавленого
«ревейном» ресторану ноги вашої
не поставите.

Що найбільше, подумайте собі,
що все такі Париж — це не Фран-
ція піла, і що в там десь, за горами
й ріками, стара провінція французь-
ська, є Провансін, де в цей мент мо-
лоденький хлопчик Фредері Мі-
страль вибігає за селом, щоб подба-
чити на відлукрузі Троєх Царів до
жестода івучих: де вулиці затихли

З МІСТ:

Д-р В. Шурат: ПІД РІЗДВЯНИМ ВЕЧІР
(поезія)
ВСТУП.

В. Панейко: У РІЗДВЯНИЙ ВЕЧІР.
Богдан Лепкий: ЗАПОВІТ МАЗЕПИ (фе-
летон).

І. Кезрин: УКРАЇНЦІ ЧИ ГАЛИЧАНЦІ?
Д-р В. Шурат: ТВОРЕЦЬ УКРАЇНСЬКОЇ
ПОВІСТІ (фелетон).

Д-р О. Марічак: ЗПЕРЕД 10-ТИ ЛІТ.
В. Островський: ПІДСУМКИ.

о. з-р Г. Костельник: НАША ЦЕРКОВНА
МОВА.

Г. Чика: ТАЙНА РІЗДВЯНОЇ НОЧІ (фе-
летон).

Д-р І. Німчук: З МИНУЛИХ ЛІТ.
Мих. Рудницький: ОКРУШКИ.

Іск. А. Палій: ЗА РОЗБУДОВУ КРАЮ.
Д-р Р. Стефанович: РАДІО (фелетон).

Сел. М. Галушницький: ЕКСТЕНЗИВНА
ЧИ ІНТЕНЗИВНА ОСВІТА.

Пос. О. Луцький: РЕНТОВНІСТЬ СЕЛЯН-
СЬКИХ ГОСПОДАРСТВ.

РІЖНІ ВІСТІ.
З УКРАЇНСЬКОГО НАЦ.-ДЕМ. ОВЕД-
НАННЯ.

КУРСИ АЛЬКОГОЛЬНОЇ
НОВИНКИ.

Ст. Сіропало: ДІТЯЧИЙ ЖУРНАЛ
«СВІТ ДІТИНИ» ЗА 1928-НИ РІК.

ВСЯКИНА.
КУТОК ГУМОРУ.

Юліан Романчук: ВАЖЛИВА СПРАВА.
ПОСМЕРТНІ ЗГЛДКИ.

ОПОВІСТКИ.
ОГОЛОШЕННЯ.

де родини по своїх хатах позбира-
лися, де прадіди звичай ще пану-
ють, де старовинні коляди ще ду-
нають. Але це далеко відси, від цьо-
го Вавилона.
— Ви сентиментальнічаєте, друже
мій, і ви смішні — кажете самі собі
в російсько-українському жаргоні.
Але а на що фальшиву автоіронію
ви здвигаєте раменами: смішний, то
й смішний, і що кому до того?
Лишається дома? Шипить газ,
шиплять обривки споминів. Щоб не
піддатися зовсім уже сентименталь-
щині і щоб не дозволити душі роз-
жалобитися до самого краю, ви сві-
домо силкуєтеся конкретизувати
деякі обличчя, відрисовувати деякі
обстанови й обстанови, одним сло-
вом, відчувати дещо життя в ті ті-
ни, які з сумерків пам'яті до вас ви-
ринають.

II.

Знов, як уже нераз, бувало, ви по-
чуваєтеся винуватими перед деяки-
ми тінями — друзів, знайомих, то-
варишів, яких доля в своїх химер-
них викрутасах кидала була на ваш
життєвий шлях. Ви жили були з ни-
ми, працювали з ними, веселилися,
спорили й сварилися, а потім вони,
кожний у свій час, відійшли від вас
у країну, з якої вороття немає, кож-
ний з них сам-одинокий, і без друзів
і без товаришів, — а ви не віддали
їм, на прощання, навіть тієї зрібо-
ної — і як дуже бізно! — прислуги
(якщо про «прислугу» тут можли-
говорити), до якої ви покінчили з
титулу вашої «професії», професії
скриби: ви не начертали чорнилом
по білому папері тих кількох білих
посмертних споминів, не кинули в
свій час, на свіжу могилу тих кількох
білих квіток, чи які вас стати.

Треба їм цього? У величності їх безпристрасного упокою? В їх абсолютній безінтересності? Ледин.

Майже щодня переходжу Вандомську площу. В самому осередку цієї нерівняної площі стоїть висока, із сплужа здобутих на австрійських армат алянта, незрівняна колонна незрівняного (який блідий прикметник!) корсиканського Орла. Стоїть він там „собою“, той Імператор, славою буди-то осяяний. А ви проходите мимо і може раз на сто разів згадаєте його. З подивом? Не зажди. З милосердям? Значно частіше. Згадуючи оповідання Одисея про гостину в підземному царстві, про роздарилище серце жалобу тини преславного Ахілєя, ви й про Наполеона, з гущі свого анімального буття, свою думку думаєте:

— Що йому з цілої його слави? Що з цієї сплиженої колонни? Коли очі його мертві на чужеса соняшного проміння і неба синього, а вуха глухі на щебетання птахів і лебедів дитини — що йому з цього стояла? І з цієї байдужої „слави“?

Коли воно так, то й байдуже Ярослав Весоловському, і Олександрови Борковському, і Володимирови Бачинському, до всього того, що при них нині кажемо, що думаємо, що пишемо. Прислуги їм приємності ми нічим і ніколи вже їм віддати не зможемо. Їм від нас нічого не треба. А коли ви почуваетесь винуватими перед ними, що, мовляв, не докинули ви вашої галузки на їх могилу, то в дійсності винуваті ви не перед ними, а перед самим собою. Ви відмовили собі ілюзії, що ви буди-то могли дати їм — котрим нічого від вас не треба.

III.

Так воно аложилось, що першого з названих редакційних товаришів скосила смерть у Відні, серед найбільшого нашого безголова воєнно-еміграційного. Що другий відійшов від нас — навіть не знаємо точно коли, в пору найбільшого жаху людського лихоліття. А що до третього, Бачинського...

В цей вечір тини їх виривають перед нами. Ви з відчуження згадуєте ті прикмети, відрадні хвили, які перебували ви з ними і які ви їм заважуваете; згадуєте поради й прислуги, які вони вам давали, згадуєте до-

ОСИП СТЕФАНОВИЧ

РАНІШЕ РОМАН ЗУБИК

Львів, вул. Галицька ч. 16.

ВОВНИ на СУКНІ
і ЖІНОЧІ ПЛАЩІ,
у великому виборі
ШОВКИ, СУКНА
НА МУЖЕСЬКІ
ОДЯГИ.

бро, яке вони творили — іноді самою своєю появою, своїм усміхом, своїм добрим гумором, своєю приязною вдачею, своєю веселістю, своїм дотепом, своїм розумом.

Ось вам Весоловський. Ось кілька років щастя: стрічати кожного дня, при праці, серед редакційної сутолки і суєти, з тією надзвичайною людиною, користуватися його веселістю, тішитися бистротою його поміччів, мати в ньому певного й вірного друга, без підступу і без облоги. То була редакція „Діла“ в кількох останніх роках перед катастрофою. Ярослав був людиною вимкова в повному значінні цього слова. Дала йому природа доброту серця, сплячуєщу душу, живу інтелектуальну і безконечний скріп веселощів і сміху. А кілька нас співробітників газети шоденно і незаслужено користувалося всіми тими добрими! То був соняшний промінь у сірошах нашої буденщини, нашої каламарщини, друкарщини, коректорщини і серед дрібноти нашої політиканщини. Не заганяйтеся назвати щастям шоденний дарунок такої, як Весоловський, людини. Щастя — не романтична блекота і не пишній „Фавверк“, а хвилина, година, день добре перебути з ним відрізняє: не присутність якої людини, не радісний сміх, не гостро сформований дотеп, не добра книжка — що це? Ярослав був для своїх товаришів і другий постійним джерелом живої, творчої погоди життя, веселощів, сміху. Одним словом: щастя.

А „старий“, Борковський! Скільки всі ми йому в редакції завдячували — поміччів, поради, влучних осудів! Весоловський навіть. Після

кількох днів недовіря, яким старий Директор приймав кожного нового „молодика“ в редакції, як швидко ставав він другим, добрим другом усієї редакційної братії! Весоловського він любив найбільше; він молодівав при ньому і бачився з ним і з нами всіма, наче молодий студент. То були вибухи сміху й веселощів — по скінченні „номеру“ в редакції, або у „Фукса“, або при читанні пугословних дописів, фразеологічних статей, претенціональних та порожних промов і заяв посольських. Всю ту духову нищету, яку день кидав на редакційний столик, старий Борковський приймав завжди спершу трагічно; гаупота людська, позерство, претенціональність і нечувство винаходило шодня з рівноваги старого Директора — старого вольтерянця (чи то пак „допльєнши“, бо його евангелієм була книжка Вольєра „Рутна“, одна з пам'яток французького вольтеризму XVIII віку), пересяклого духом класичної, греко-римської освіти з її злогою й мірою. Трагічне обличчя, розпучливі жести — пригадує собі, редакційні товариші! І пристрасні лекції злогіки, мови, граматики, правопису, стилю, які старий нам давав, нам молодим, розкудлюючи і зарозумілим! Спершу вони нас ворожили, але згодом ми навчилися користати з них, і скільки ще, в нашому фаху. Однак вистарчало, щоб Весоловський кинув якусь веселу фразу в той потік тираді Борковського, і — старий забував усю трагедію. Виногоджувався, і сміявся над усім тим, що — справедливо зрештою — перед хвилиною його ворожило. Над

гаупотою, злобою, полою і претенціональністю людською можна трагічно ломити руки — так розпочинав свою роботу кожного дня Борковський. Але можна над усім тим і сміятися, іржати від сміху — на таке пересиди Борковського і нас усіх Ярослав. Це було адорівше і шасливше.

Володимир Бачинський часто брав участь у наших тодішніх духових — і недухових — пирах. Він цинував високо і любив і Весоловського і Борковського. Він розумів іронію і вмів сміятися. Вмів дати дотепну і алучну репліку, вмів дати практичну пораду, вмів слухати аргументів і їх розуміти, був завжди готовий допомогти другому. Хто знав його тільки з часів від війни до Варшави, той знав тільки тини Бачинського, а не його самого. Бачинського треба було знати перед війною, в перших роках його секретарства в Народному Комітеті — того тверезого, розумного, мудро, бистрого й доброго Бачинського, з часу, закін... Не було багато рівних йому кваліфікацій на ту позицію, яку в галицько-народовескому говорі називали становищем „провідника народного“. Одначе не судилося — ні йому, ні нам — діждатися з нього державного мужа, на якого він мав такі завдання. Бачинський — справді трагічна фігура наших останніх десятиліть. Доля його трагічна — не тини моментами, які закінчили життя, а тим викривленням талантів і спроможностей, яке його прибило й розвадило. Грко стає в устах, коли передумуєте все те. Чи вже пора на це? Не думаємо, — Кічимо.

Ось яких гостей ми мали Святого вечора 1928 року.

Ось які „любі тини виривали“ того дня з сумерків нашої самотної, але освітленої кімнатки.

МІСЯЦЬ СІЧЕНЬ — ЦЕ МІСЯЦЬ „РІДНОЇ ШКОЛИ“. Тему доходи з аматорських театральних вистав, концерти, чайних вечорів, просфори, вертету і т. п., улашнуваних кимнебудь в місяці січня йдуть виключно на „Рідну Школу“.

БОГДАН ЛЕВЧЕНКО.

Заповіт Мазепи.

Андрію Чуйківському у ювілейний день його книжки о полководці і шарам прійтвом.

(Виймок з 2-го тому „Полтави“)

Над невеликими резервами союзних військ і над величезним табором військовиків, старшинських і селянських мовів команду тримав гетьман Мазепа. Табор стояв за армією шведською, під лісом. У ньому, крім двох тисяч шведів, найбільшого неспосібник до бою, стояв ще Мручко зі своєю сотнею, полк компанійців і тисяч три запорожців. Чимало їх сиділо в ровах під Полтавою, і в контртраншеях над Ворсклою, багато стояло відділами від Ворскли до Дуїра для забезпечення візвороту, решту приділено до лівого крила Шаслі. Гетьман дежав у своїх шатрі також небагато. Ним піклувалася Ганна Обидовська. Мотря працювала в лазаретах, котрі були переповнені недужими, військовими й цивільними. Ті останні — це азбальшого селяни, вірні гетьманові, що перед москалями втікали до союзної армії а жінками, дітьми і з цілим своїм движимим майном. Мужини працювали при силанню шатрів, жінки помагали шити й прати, збирали ягоди, гриби, а то й лободу, бо їсти не було що. Діти бігали по бовнище і ловили тепліше жуки, щоб було чим набивати крики.

Вжежати в ліді цей великий і

так різномірний табор не була легка річ і тут Мотря виявила себе мистцем. Неслухняних карала, зневірених підбадьорювала, немічних кріпила. Її називали „ясною ланцю“. Дійсно, ясніше ставало, куди вона проходила.

Гетьман неадужав. Помітно падав на силах, умилав. Шлі роки безпастанної, важкої і так дуже відповідалої праці виснажили його. Цей, вічно молодий і все багаторий чоловік, постарілася нараз.

До фізичної недуги причинилися моральні терпіння. Терпів за край і за народ; за край толочений чужини копитами і за народ невольний і катований ворогами.

Гриз його біль і палив сором. Біль, що не знайшов розуміння у своїх і сором, що так багато тих „своєх“ раджувано і покидало його. Навіть Апостола показав себе другим ніж гетьман гадая. Генеральний суддя Чуйківський (батько Івана), генеральний оселу Максимович, лубенський полковник Зеленський, компанійський Кожуковський, сердюцький Покотило, канцелярист Григорович і писар Гречаний це все люди, котрим він довіряв і котрі спочували його задуми величезні. І ось навіть вони зрадили його, як юди христопредтезі. Перебішли до царя і почесали з собою військові і політичні тайни, котрі на вирішення діла чимало завважували. Сором гірш жарі палив гетьманський лиця, сором перед шведом і їх королем, перед історією, і перед самим собою. І тимбільше пінило і любив те-

пер гетьман тих нечислених старшин, які осталися круг його, тимбільше вдяки почував до Гордієнка і до запорожців. Стільки літ виховував собі і пахар нових, освічених і багатих панів — старшин і ось тепер, коли рішається велике історичне питання, вони віділетіли від нього, а з Січі надлетіла стелова сіроша, котрої гетьман не доцінював а може й не долюблював. Гореч підсудувалося до його серця і ластроувало останні дні життя. Саме тоді, як цар обідав свої полки, у неділю дня 26 червня ст. ст., з гетьманом було так але, що адалося, він не дочекає ранку. Болі дошкудували йому; він то синів, то зеленів, і ані гетьманські, ані королівські медики не могли попати на лік, котрий би їх хоча трохи усьмирих. Аж під вечір недужому стало легше. Ганна обтирала йому піт, що росло виступило на лобі і гетьман дав рукою знак, щоб Орлик і Войнаровський приступили до нього. Вей інші висуналися з шатра.

„Смеркається. Почнедені дні мого життя“, почав гетьман голосом тихим, уришаним. „Але діло ще не рішене. Вважайте, щоб не поспуваши його. Продовжайте, що я почав. У згоді йдьте, у згоді!“ повторив голосніше, — бо бачите, до чого незгода веде!“

Кажучи це, притягнув руку Войнаровського до руки Орлика. „Забував я сперечатися. Вона важка. Хто більше силу матиме, хай бере, і хай про те рішає момент, а не жаждою чести, добою народу, не

„привата“. Як Бог вам дасть довершити діло, котрого я мабуть не довершу, правда нехай вам за провідника стане. Правда і справедливість. Щоб кривала не діялася на Україні нікому. Про чортяй народ подбайте. Просвічайте його, бачите, які він жертви тепер приніс, хай і нагороду прийме. Народ хоробрый і талановитий, земля велика, багата і плодюча, будучність перед нами. За неї я Бога всемогутнього прошу“. І гетьман підвів очі на небо, що великим, синім, дещо затьмареним шатром анімалося над шовковою зеленою опаною гетьманського походного намету. Ліп шумів, мов молилися разом з тихою молитвою гетьмана. Орлик і Войнаровський пригнули коліна. „Як слушний час приїде“, — почав гетьман на ново — „конституцію народові дайте. Ти, Пилипе, маєш готовий проект. А, тепер присягайте мені оба милость, вірність і печальність ку отчизні українській, матрі нашої, що о добрі і посполитом, о цілості публічної о розширенню її прав і вольностей старання пилькує, скільки вам сил, розуму і спосібностей стане, мати будете, — присягайте!“

„Присягаємо!“ — відповіли й поцілували хрест. Гетьман руки на їх голови поклав. „А тепер, йдьте кождий до свого діла і робіть його чесно, пильно, хоробро, за себе і за тих, котрі піднурилися нас!“

Вийшли.

Найкорисніше, найпевніше і найлегче умістити свої ощадності в золотих або долярах, у

Кооперативнім Банку „ДНІСТЕР“

У ЛЬВОВІ, ВУЛ. РУСЬКА Ч. 20.

який платить за вкладки 7% з річної капіталізації. Опроцентування вкладок приданого вище на 1% від опроцентування звичайних вкладок.

ПУШКИ ОЩАДНОСТІ,

які дають можливість ощаджувати навіть найменші кошти, випові-
чає Банк вкладниками БЕЗПЛАТНО за зложенням вкладки 3 зол.

Вкладникам з провінції висилає для надходження вкладок ощадності складаний Почтової Каси Ощадності безплатно.

За вкладки і їх опроцентування ручить Банк племі своїм майном, складаючись з 3 реальностей у Львові і двох близьких посідаєть обшаром померк 2000 моргів. Із зложених ощадностей віддає Банк у миттєвості рощі поличок померк 3,000,000 зол. переважно селянам на купно грунті, відбудову будиноків, докуплення інвентаря і т.п.

Вкладки почавши від 1 зол. приймає Банк щоденно від год. 8:30 до год. 2:30, а в неділі і свята від год. 10 до 1.

І. КЕДРИН.

Українці чи галичани?*

Радянофілство чи москвофілство? — Відродження галицького сепаратизму.

Коли ми не є прихильниками стру-
єнної політики і готові холодно ре-
струвати та проаналізувати всі
явища громадського життя, однако-
ро приєднати нам як і невідради, то
не можемо заперечити існування у
Галичині т. зв. *радіофілізму*. Це
явище є з психофізичного боку при-
родне на ґрунті загострення наших
відносин з поляками та зродилося
при політичному примітивізмі на-
шого громадянства: люди просто о-
глядуються на поміч у своєму щор-
аз гіршому положенні і гадають
найти її по теорії „протиполож-
них протиположних“ до наших союзни-
ків“. А проте це явище не таке
просте: воно має незвичайно харак-
теристичне для певних галичанства,
або ментальності і навіть світогляду.

Перш усього треба устійити де-
фініцію цього т. зв. *радіофілізму*.
Не має воно, ясна річ, нічого спіль-
ного з симпатіями для комунізму чи
Ільшовизму. Адаже люди, які гово-
рять про потребу „орієнтації на Ра-
дянську Україну“, це типичні пред-
ставники дрібнобуржуазного світи-
ня і більшовизм є в їх науково пе-
знаній, психофізично чужий та су-
причинливий ворожий. Вони не зна-
ють та почувати і тому питають
про своє відношення до комунізму
чи більшовизму навіть не торкаючись.
Вони говорять теж не про більшо-

визм, тільки про Радянську Україну.
Але не мають на увазі ані надні-
приської території, ані української
державності, лише *слово*, яке там
існує. Вони орієнтуються на *силу*,
яка ніби на Надніпринні *панує*.
Тому для них є річ цілком дуро-
рядною *внутрішня* політика тамош-
ньої влади: політична, національ-
но-культурна, економічна. Тому теж
ім по суті байдуже: де осідок цієї
влади і який її характер. Очевидно,
що існування офіційної україн-
ської правно-адміністративної, ба
правнодержавної номенклатури (У.
С. Р.) та існування осідку місце-
вої влади на українській етногра-
фічній території (у Харкові) мо-
рально власніше ситуація т. зв. *ра-
діофілізм* і дає ім у руки деякі ар-
гументи. Колиб опак конституція
СРСР була змінена в напрямку ска-
сування федеративних автономічних
країв Союзу та переведення старої
деволюційної адміністративної
центрлізації, отже колиб була ска-
сована нинішня українська радян-
ська номенклатура та не стало окре-
мого харківського уряду, воно не
впадало би на нинішніх та нинішніх
„радіофілів“, та зміну їхньої орі-
єнтації: вони орієнтувалися би на
владу, на *силу*, існуючу на *сво-
боді*, на *силу* нині, народних украї-
нських мас, тільки на ліричного її
офіційного представника, себто на
уряд, у даному випадку вже у Мос-
кві. Нинішнє т. зв. *радіофілізм*
у Галичині не лише *один з форм*
*галицького політичного москво-
філізму*.

Ми робимо велику помилку доба-
чуючи галицьких москвофілів лише
в групах „Русского Голоса“ і „Голо-
са Народу“, робимо теж велику по-
милку, якщо приймаємо цих групах
якесь поважне значіння. Ці групи
не творять суттєві, проминають, але
ні виключно від національної полі-
тичної польської влади чи може лише
навіть від її політичної тактики. Так
само, як абсурдом було голошення
етнічної і культурної єдності га-
лицьких українців і росіян перетво-
ренням галицьких москвофілів, так
само є абсурдом орудування ними
єврейської теорією „Слово Поль-
ского“ про різноплеменність украї-
нців і „русинів“. У мові тієї аб-
сурдності *кваліфікація* старих москво-
філів. Безумовно, вони шкідливі.
Вони можуть чимало нам ще напач-
костити, розрачувавши напр. майно
тих наших установ, які є в їхньому
тимчасовому посіданні. І таким ро-
бом заупиняючи лише розвиток на-
шої матеріальної і духовної культу-
ри. Що більше шкоду наносять во-
ни нам ослабленням зброї на-
шої енергії, яка мусить витрачувати-
ся на боротьбу і з ними. Але на цю
м. в Києві. Вони є відокремлені
гуртки ренегатів чи політичних спе-
кулянтів, які одначе не мають нія-
кого впливу ані на нашу практичну
політику, ані тим більше на наш по-
літичний світогляд. Назва москво-
філів узагалі мінє до них не підхо-
дить. — це акація угодовської клі-
ки, які нині є вигідніші польському
урядові від кліки напр. Данілов-
ича, пантра-же можуть бути цим уря-
дом ліквідовані.

Далеко інше значіння, інший ха-
рактер і інша роль нинішніх наших
т. зв. *радіофілів*. Вони не є націо-
налістичними ренегатами ані політич-
ними спекулянтами (застерегаючись
не говорити про тих, які є „радіофіл-
ми“).

Вони пробивають собі професію та пн-
ні є сліпим знаряддям розбавлення
українського національного фронту
в Галичині. Наші люди. — вони є (ко-
ли не всі, то в більшості) найшпир-
ні патріоти, але не українські патрі-
оти: не *галицькі* патріоти. Вихоло-
ти з погляду інтересів виключно Га-
лицини — вони орієнтуються на Мо-
скву і тому саме вони є правдивими
москвофілами. — назвімо їх у про-
тивності до т. зв. галицьких „каца-
нів“ — *немосквофілами*.

Все їхнє значіння і вся небезпека
з їх існування у тому, що вони є
представниками *галицького сепара-
тизму*. Найбільше характеристично
рисують їх ментальність є: *оперуван-
ня категоріями провінціального*
(обласного) *галицького партикуля-
ризму*. Категорії *аполітичного*
політичної думки для них цілком чу-
жі, незрозумілі. Бо їхня менталь-
ність не вивозилася ще з тенет вузького га-
лицького провінціалізму.

На тілі тої ментальності і тої пси-
хіки галицьких немосквофілів, які
нині виступають під прапором рад-
нофілізму, радіофілізму, як та-
ко, схопити на дратви плеті. Друго-
рядне теж значіння має вибір ними
назвичайно вузького тактичного
моменту для пропагування т. зв.
„лінійного відношення до Радянської У-
країни“ (задомання українців до
курсу, кампанія проти деяких
членів ВУСР, Академії Наук, акція
декого в офіційних закордонних
радянських представників проти по-
мінування статей *чужоземною*
пресою на українські теми: розлам
в РКП, господарська скрута в ціло-
му СРСР, окрема маревна голоду в
УСРР, і т. д.). Нестування фактич-
ними об'єктивними даними, які рі-
шувать про тактику у тому чи іншо-
му моменті, свідчить лише про полі-
тичне невироблення наших немос-

Д-р ВАСИЛЬ ШВРАТ.

Творець української повісті.

В 150-ті роковини уродження
Гр. Квітки.

Щільні двадцять шість років життя
Квітки Основлякено на користь мо-
сковського писемства, науки, ехи-
дуючись уже до старості, спробував
писати по українськи. Московсько-
му писемству користь з Квіткино-
го писання вийшла не багато: на кіт
напався. Українське писемство
дістало від Квітки свої перші по-
вісті: не *абсолютні* повісті, коли вплив
їх позначився замість на цілі нинішні
українські письменники минулого
століття, таких, як Шевченко і Ку-
ліш, Марко Вовчок і Федькович,
Сторожко і Мордовець та інші. Та-
к і припадає тут той громадський
суд Анич, що свою силу стра-
тив, відірвавшись від рідної землі, але,
доторкаючись до неї, відликував
всюди.

До зрозуміння творчості Квітки
доборити критики і історики на-
шого писемства мало-що не ста-
ло, так само, як і до висвітлення по-
зиції Котляревського. Як одному, так
і другому відшукуються попередни-
ки у своєму і чужому писемстві,
випускаючи рідні вітри, які вони
наслідували, щоб вінець-кінцем спи-
нитися на призначенні: все, що одні
і другі могли мати перед очима і
наслідувати, є слабше, є нічим у по-
рівнянні з їх власними творами, бо
їх сила є в зв'язку з рідною землею

і спарбом її, в зв'язку з природою
української землі і культурою украї-
нського народу, і зв'язку з україн-
ським традицією, мовою і цінніс-
тями, звичаями і обичаями, бачилими
і почуваними. По чепному назива-
ється ту силу людським котиром
поштових картин, індивідуаль-
нішній характер, актуальність тем
і те там як, або коротко українсь-
кою, як-що писемством очевидячки
покористувався чужим твором. У
тому останньому случаю, а задово-
лення підтверджується нагаданим
згаданим писемством і західною Європою.
Тут, мораль, доказ, що і до нас до-
носиться „запах Парижа“.

І сирваді, як не москвофіл Основ-
ляк своєю трагедією „Енеїда“ був учи-
телем Котляревському, що покори-
стувалася згаданим ім'ям Вломавера,
а наші люди, так і Квітка мін мати
кращі вітри, ніж їх могли мати його
московські письменники. Згадували
це в часті вже нинішні дослідники
творчості Квітки, яких поштових
ліній рід у державній Україні: М.
Богдан, А. Німеченко, М. Зеро, М.
Павлюк, А. Шамрай, Збигнєв, ка-
жу, в часті, бо на сирваді, вітри
власних писемств Квітки досі не впа-
дає ім в розум. Вони без сумніву по-
винні знаходитися в тім писемстві,
що в другій половині XVIII, ст. на-
писувало не-лиш Паліука в Москвині-
ну, але в Україні в інтелігентських
сферах її. Маю на мислі французьке
писемство.

Коли прагалити французького
останнього петиціону України Кири-
ла Ротмисльського, його зв'язки з па-

ризьським королівським двором, по-
го приїзди з міністром Франції Шо-
азелем, його мрії про спроведження
на Україну Руссо чи факт заїмену-
вання Д'Аламберта членом петер-
бурзької Академії Наук, коли при-
гадати якісь, що гетьманський театр
у Глухові був французьким театром
і дзірнем для домових театрів украї-
нських панів, які у всьому підчи-
налися французькій мові, що впа-
ла з гетьманського двору, то тоді бу-
де сфера тої французької мови ви-
мисли писемством Франції. З того,
розуміється, на Україні найпопу-
лярніше могло бути те, що було най-
популярніше в у Франції, отже не
так-може Лесаж, Прю, Маріно, як
пожила ширших кругів французь-
ких читачів — Тенсен, Риккони,
і т. п. — сирваді „запах Парижа“.
Щоб не бути голословним, назву
хочби роман пани Риккони: „Істо-
рія Ернестини“, на котрій між ін-
шим авертає у увагу вже в 1823, р.
читачки леді по історії укр. пи-
сьменства студентка українського
університету у Львові. Замітила той
роман передовсім тому, що, пошпи-
нувшись 1823, р. ані дідусів небагом
німських писемств у перекладах на
польське й на московське, а удосто-
ївшись того, що Латарі, домашній учи-
тель парочка-простолюдиць, на-
звав його „Літанією пани Рикко-
ни“, а вчинивши своїм виконав-
цем на лектуру, як нинішні москво-
філи писемства Платінова впа-
дував в нинішні видання Одні на ле-
ктуру Квіткину „Марусю“. Такий по-
пулярний так — з тої — *близько*

ваний роман не міг бути незгаданий
Квітка, коли в політиці виражає сні-
ди на його поштових „Ширі любові“
в „Кошар-дів“.

Передовсім „Кошар-дівка“ Іста —
це незначна копія тої Ернестини, що
пошпинована марією де Клеманж і
українськими людьми з ним, на першу
лінійку про уявлення його поштових
до Парижа, щоб його ратувати, як
ратувати свого Ледю не загубити
Іста. Не брало у обох поштових і схожих
епізодів (лінійку): не брало ознако-
них ілюстрацій припосудні. І мора-
льно обі повісті починаються озна-
кою.

Так само виходить порівняння
„Широї любові“ з повістю в Рикко-
ни: Галочка і Квітка теж чуже
сирваді в Ернестині в марію.
Іх стріча, їх романтичний поштових
діяч при стрічі, їх сходині в пере-
дній на шляху до поштових (пересу-
ди), сирваді Ернестини, оповіді її
перед приятелькою — поштові, як і
повісті широї любові як самопо-
виродження для коханої особи і
розлука.

Повість, яка ніби заміняла
творчість Квітки, мусіла бути йому
знана: мовляло, що в перекладу
московського, не виключно одна-
ко, що в Харкові, не польське писем-
ство мало свого університетського
професора в особі Гудала-Артем-
ського, згадує хтось Квітку увагу
на сольський переклад, якого на-
звали: „Кобета, якій мало“ так і
покривається в назвою „Кошар-
дівка“.

Вказавши на означену сходину

родня мова для простодушних стала би „святою“, а не мали би доступу до нього нікі струї й агітації, що — мова — „ми — не ми“. Наш найближчий, найближчий національний бачок тим був би раз на завжди відчужений.

Противники живої літургічної мови докивають, що не було би великої нещастя. Жива мова безупинно змінюється, а рідних краях напружені виговіри, отже напр. слово „дан“ могло би переходити в інші фази виговіру аж до неприродності: даних — тик — бик. (П), а через те в переклад був би вічний хаос, а рахунок би ми виставили з іншими, складного обряду славянськими народами, навіть деякі частини нашого народу (лемки, Закарпаття, бачанські відшарувалися би від нас. Все те чинили, однак тільки розвинути. Щодо чернот „прадани“, то воно й інші дієслова, тільки що вживаються до неї, вона не разить. Славянсько-церковна мова в кожному виданні церковних книг завжди (змінена) і виговір вживається в церковній у москалів, у нас, в бачанців, у сербів... А подекуди навіть граматичку треба ломити, щоб не вийшов скандал. Так напр. бачанські українці не сміють прочитати „і крещавших всі во Йордан ріці от него“ (Марк. 1, 8), але мусять змінити „і ріки“, бо інакше вийшов би скандал (річ — неможлива задня частина тіла). Не інакше воно було б, якби церковною мовою була жива українська мова. Замість віа, грім... бачанець мусів би читати воа, грім... як англієць читає елжіеюс (angelus), італієць: анджелюс, франтуз: анжелюс...

Резигнація з єдності славянської літургії може бути болюча, але український черед пресигнував з назви „Русь“ (може й занадто радикально, однак національні почуття мають свою немаленьку лють), а ця резигнація без порівняння більше його поштувала. Квєстія національної дозрілості це ніки „бути або не бути“, а тому на цей вістар ідути всім жертв — до останніх можливостей.

Є тільки одна дійсна трудність: перехід від славянської церковної мови до української. Цей революцій! А революція — означає, що це значить. Нинішні наші політичні обставини ніки не дозволяють нам таку затяжку боротьбу, бо могли би ми більше стратити, як зискати. Нехай справа дозріє там, де революція й без того є: на Без, Україні.

Є речі, що їх можна передбачити. Я вірю, що приде час, коли ми в Галичині будемо змушені українську мову зробити літургічною, щоб достроєнням до окруження ратувати себе, як наші консисторії, що не годилися на фонетичну (церковні чинники завжди більше консервативні), а вибухом світової війни без усякої дискусії прийняли фонетичну. Коли новий курс життя переставе позиції традиції, тоді стає самозрозумілим і konieczним.

Український Народе!

Як що-року перед Різдвом Христовим, так і цього року вштан Тебе, Український Народе, „Рідна Школо“ з колом:

Бог Преподаний народице!

Надходить велика хвиля, коли понад українськими тихими полями й лісами, снігом та тугою окутаними, мерзлом та жалем скованими, заеле рокове світло Різдвяної Зорі.

Нехай її проміння, що прорудується крізь вечірні сумерки, розбудить живу думку про неміручність народньої душі.

Нехай ударить вона ясною загровою по вікнах кожної української хати. Нехай оگریє душу, втомлену сумнівами.

Нехай запалить неугасимий огонь віри в серці кожного українця й поведуть його думки та його тугу понад дороги могили та білі хрести у ту вимірну країну народнього ідеалу і скажуть йому:

„Рідна Школо, в якій виховується українська молодь, жде на поміч, кличе на тривогу, — виникає щорічна колія!“

Свято Різдво — це свято оновлення. А хто зможе краще оновити народ, придбати йому гарнішу майбутність, як не молодь, та надій, той цвіт нашого народу?

Таку молодь, таких майбутніх трудівників народові образує й виплеває „Рідна Школа“.

На Різдво небеса й земля радіються, небеса Божою славою, а люди доброю волею і щедрим серцем. А хтож має щедріше серце для свого молодого покоління, як не Ти, Український Народе?

ГОЛОВНА УПРАВА „РІДНОЇ ШКОЛИ“:

ІЛІЯ КОКОРУДЗ, голова,

ТЕОДОР МАРТИНЕЦЬ, секретар.

ЧЛЕНИ ГОЛОВНОЇ УПРАВИ:

Бубела Сень, о. Сов. Гриник Василь, Д-р Залужний Осип, Зелений Андрій, о. прот. Куницький Леонтій, Кувальнич Володимир, о. Сов. Д-р Латишевський Іван, Мартинюк Григорій, Огородник Микола, Пожмурський Степан, Раковська Софія, Д-р Славчик Юлій, Струтинський Михайло, Терлецький Омелян, Хрицький Сергій, Целевич Володимир, Яворський Михайло.

ІВ. НІМЧУК.

3 минулих літ.

Українська й польська політика в старій Австрії.

В минулому році позначився у Відні люксово видана книжка баварського президента австрійського парламенту д-ра Юлія Сильвестра про останні дні парламенту австрійської монархії і його визначніших діячів. Книжка заслуговує на увагу й українського громадянства, якого представники засідали в тому парламенті й боролися інтересів нашого народу на протязі кількох десятиліт.

Помінаємо все те, що сказано в книжці про парламент старі Австрії, його діячів і його праці, помінаємо опис останніх його днів, помінаємо й дуже цікавий розділ про цісаря і його дорадників, а спинимося на розділі „Партії і їх провідники“, в якому подана м. ін. коротка, але злучна характеристика парламентарного представництва українського народу. Ця характеристика такої компетентної, безсторонньої людини, як д-р Сильвестер, зайвий

Dr. Julius Sylvester: Vom toten Parlament und seinen letzten Trägern. Wien 1920. Verlag von Adolf Holzhausens Nachfolger Universitätsbuchdrucker.

тис без дозволу. Мої панове! Хто ще не забирав голосу?

— Когуті! — крикнула гуска.
— І свині! — додав пєс.
— Пане Когуті! Чим би ви хотіли бути?

Когуті гавнував по заповнених бантах, усміхнувся і сказав:
— Я не бажаю собі ніщої професії.

— А ви, пані? — звернувся осел до свині.

Свиня підняла своє цікаве лице в гору і відповіла повагом:

— Колиб навіть і прийняла людську подобу, то хотілаб остати далі свинією. Таким людям найліпше на світі. Майте добробут, пошану і задоволення.

Нечутливою ходою вийшла північ зі села. Час дивної тайни минувся, проминула.

Мов ножем утіла, стихла розмова звірів у господарстві, що стояло на краю села.

А над селом ще ліпше розсіявся морозна тиха ніч, вірана в зоряний китон і з місячним серпом на холоднім чолі.

Десь-не-десь тільки пробігав заблукана хмарка, як хазяїт залізного снігу.

раз опрокидає писання всяких польських публіцистів про те, що Австрія нібито фортувала українців проти поляків і висувала їх при кожній нагоді проти польського представництва, які виступали, мовляв, а домаганнями в користь цілої Галичини і всього її населення.

Зрештою нехай говорить автор.

„Українські послы були в якнайгострішій ворожнечі до поляків, а правительством атакували тільки тому, бо поляки були правительством партією, наслідком чого правительством піддержувало польське панування в Галичині. Всі українські обвинувачення й атаки були спрямовані менше проти загальних відносин, а більше зверталися проти верховодства поляків в Галичині. Не було майже одного дня, в якому українці не жалувалися на польське заці. Їх називали також часами „тирорськими ехора“, однак вони всеж таки гравітували до українців російської держави, щоб улізнутися під польського панування; на всякий випадок вони не були русофілами і ставилися крайню ворожо до обох русофілів (Маркова й Кириловича — Прим. І. Н.), які гравітували до Москви і з якими приходило часами навіть до війни. Провід над українцями мав віцепрезидент Юліан Романчук і посол д-р Кость Левинський. оба дуже спокійні і розважливі політики, що проголошували ухвалені постанови йменем свого Союзу. Визначну участь в українських замісках брали також послы д-р Окуневський і д-р Олексинський. Провід над українськими українцями (в брїг: русинами) мав Микола Василько, дуже талановитий і досвідчений політик. „Українська Парламентарна Ре-презентация“ ділилася спочатку на кілька клубів, а саме на „Український Клуб“, до якого належала більшість послы, на „Буковинський Український Клуб“ і на „Український Радикальний Клуб“. Побітих союзів були в „Ческим Нац. Клубом“ також послы Кирилович і Марков, що як русофіли прилучилися до чехів.“ (Стор 30—31).

Чи треба кращої, вірнішої характеристики на означення нашого положення в Австрії, на змалювання політики нашого парламентарного заступництва? Чи чужинці не угадали цілохити краще всю суть нашого трагічного положення в старій Австрії, коли то нам приходилося змагатися на два фронти одночасно: проти польської гетемонії в краю і проти піддержаного сирмом Росією і рідними польськими чинниками русофілізму в наших власних очах?

БЛІДНИЦЮ некрова- ність усуває длає зміноючо, в джнлжючо, побу- джує апетит, неокненій середині для реконвалесцентів.

М-ра Кшиштофорського, вно хімово- залізне на еспанській мові. До набу- ття у всіх апетит і джотеріат. Ціна за фл. 4.25 зок., пів „40. У власній інтересі ждати вправно М-ра Кшиштофорського вно хімово-залізне. Laboratorium chem- farm. Mr. M. Krzyzstoforski, Tarnów. 774

24—2

В іншому розділі, оповідаючи про по- рядок, в якому послы різних народів мо- нархії сиділи у парламентарній сазі, д-р Сильвестер спиноється знову на пред- ставництві українського народу, підчерку- ючи, що хоч наші нарі в великій більшо- сті селянський, то висилає до парламен- ту переважно духово азначних інтелекту- алістів (стор. 39). В тому самому розділі каже він далше знову про боротьбу й не- знависть українців проти поляків, яких перші уважали своїми гнобителями. „У- країні“ — пише д-р Сильвестер — вели опозицію проти уряду, бо він піддержував у Галичині поляків“. Коротко і ясно.

При характеристиці поляків зазначає автор з притиском, що „они вели в Австрії засвідан реальну політику в повному ази- чині того слова. Поляки були постійно з урядом, тому були все надійною і пев- ною правительством партією. Їх про- відники (Білінський, що був міністром кілька разів, Абрамович, Дзедушицький, Любомірський і ін.) мали довіру в найви- ших кругах, а такий прим. Білінський був любимцем короля. Не диво, що така політика приносила полякам великі корис- ти, що вони зростали і скріплялися — копитом українського народу.

Можнаб іще навести неодио цікаве ві- сше, подати неодио характеристику по- дробістю з книжки д-ра Сильвестра, хоч він не намагався зовсім бути сенсационним. Але й того, що ми подали, думемо, до- стить для характеристики нашого незви- зного положення в Галичині під австрій- сько-польським пануванням.

МНХ. РУДНИЦЬКИЙ.

Окрушки.

Немає малих і великих бєд; є малі або великі люди, які висловлюють себе сло- вом або ділом побити і свої малими або великими.

Найбільша програна в дискусії — мєст, коли нам стає соромно, що ми витрали.

Дві великі людські пристрасти: — не- речувати пристрасти в собі і розбуджу- вати їх в інших.

Лєпше прикинувшись до дурака, коли вони нас боронять, ніж признаємо ра- зумних, коли вони проти нас виступа- ють.

Важати когось розумним і тобою, тому, що він „наш“, замість уважати його „нашим“ тому, що він розумний і чесний — ось спільний головний при- чин усіх партійантів.

Зуб часу єтїть нас дивно мудреїти: треба спершу вісти на чимусь свої зуби, щоб вміти кусати.

Свято — день, коли метамос на шату- ку за те, що в будель мусимо на нього працювати.

Правди, моя жінка: мєхоті мають пе- рєвату над старими, тому, що мають більше давніх подобатись.

Знадроті насєрїє мілота збрєд, су- проти якої ми безсильні. Коли ми дамо жінці вправді до аладротї, вона питає нас, чи вона має нічого неварїат коли-м ми не дамо їй до них приваду, вона від- повідає, що ми вже нічого не варї.

Маємо ніки два найбільше поширені способи відмождження: любов спорту і спорт любови. Небезпечна першого — працювати на рекорд, другого — на акорд.

Добро „Просєліти“ — це добро цілого на- роду, а зокрема кожного з нас.

я була менше осів, а більше волів, то булаб напевно ліпше вийшла.

— Що ви, пане добродію, дуринці говорите! Чи ви може заперечите, що який я став людиною, то не грав би важної ролі?

— Не перечу.

— Бачте! Ручу вам, що і бесідник я мене був би, і фінансіст, і політик і що хочете.

— Чому?

— Тому, що — поминувши розум — я є впертий і відважний. А на У- країні, як щось на щось наважиться, то дохочиться того, хіба що шире передати. Наприклад: письменник абажам бути політиком — буде, ко- оратор схоже бути поетом — буде, поет директором банку — буде, кунєць професором мистецтва — буде.

— А я — обівався пєс — хотів би бути урядником. Моя вірість певно далаб мені і становище і гроші.

— Але додате — сказав кін. — Урядником чужої інституції. Нема вірніших урядників, як українці в чужих інституціях. Буває нераз у своїй інституції — перший крихун, вно нездоволенний, а піде до чужої — як не той.

Осел рішучо задоволен вудилом. — Пане Кий! Прош! не обіжа.

ВИНА**ПРАВДИВІ ВІНОГРАДНІ,
ЛІКЕРИ, ШАМПАНІ,
:: КОНИАКИ ::****найдешевше
у
ФІРМІ****АТЛАС****ЛЬВІВ
РИНОК 45.**

За розбудову краю.

Ще в справі американських кредитів.

Від якогось часу поширюється серед нашого громадянства думка про те, щоби звернутись до американських братів у справі добування кредитів для підсилення економічного життя краю в Америці. Думка наскрізь здорова. Замість дотеперішніх безворотних, і так невислужуваних датків для краю на всякі цілі, мав би приняти сильна кредитова поміч з Америки, а край, розбудувавшись, подбав би вже в свою чергу про відповідне винищення своїх культурно-освітніх установ.

Найбільшу увагу цьому питанню приділяло теж „Діло“ в кількох своїх статтях. Здавалося, що по тих статтях на таку актуальну тему забере слово відповідальні чинники нашого економічного життя та принаймні займуть таке або інше становище, якщо не пороблять уже конкретних заходів у цій справі. До цієї пори, на жаль, мені про це нічого не відомо.

Натомість дуже відрадним явищем є те, що деякі американські земляки виявляють, як пише „Діло“, неготовність прийти з кредитовою допомогою нашому господарському життю. Покищо нема там теж ясних пропозицій, як це здійснити (філіяльська „Америка“ радить загалом вкладати ощадності до українських банків у краю). Від цієї неорганізованої акції нам великих надій собі не робити, ані перевертати в нашому господарському житті не надіятись.

Першим кроком до переведення дотеперішніх думок у діло уважно конкретну пропозицію п. К. Лисюка з Нью-Йорку, яку він представив у своїй листі („Діло“ з 20. вересня м. р.). Предложення його тим цинічніші, що він не являється тут, як це звичайно у нас буває, лиш дорадником, але активним учасником, бо, як сам пише, перегорів уже справу з місцевими земляками й змеканнями та виявляє готовність приступити до реалізації діла. П. Лисюк пропонує оснувати з тією метою спілку. Мені

тільки ще не довісім ясно, як п. Л. собі уявляє цей спілку з 4—5 заможних і впливових українців і 4—5 багатих американців та де мав би бути осідок тої спілки.

Можливо, що це є одностороннє з моїм поглядом на цю справу. В Галичині ґрунтується, скажім, українсько-американський банк (а виразним позначенням працювати для розвитку краю), до якого приєдналися б теж як учасники деякі заможніші галицькі українці. Знаю особисто заможніших українців, що виявили в цій справі зацікавлення й охоту до участі. Провід цього банку спочивав би в руках американських земляків через довірені їм особи, з тим, що й місцеві чинники найшли би пропорційне заступництво в банку в міру вкладу їх капіталів. Таким чином здійснено б першу передумову довіри до банку, а саме провід у руках тих, що зложили гроші.

В економічному житті за мало мати лиш довіру до проводу. Власник капіталу питається ще, хто є його довжником, на які цілі він позичений гріш обертає і чи той довжник є в силі своєчасно довг віддати. Це є основною передумовою і слушним правом кожного в'їзняка. І чому ж не мали би з того приводу бути сумнівні й побоювання у нашого брата, який з тяжким трудом зложив собі деякий гріш і хоче за нього бути певним, а рівночасно безшкоди послужити рідній справі? Обов'язком отже краю, дати основне пояснення, до яких цілей потрібні кредити та яка їх безпека, коли в наших заходах не хочемо потерпіти невдачі.

На цьому місці представлю тільки одну ділянку нашого господарського життя, а який працюю, а інші залишу заінтересованим чинникам, які не краще зроблять за мене. Маю на думці розвиток і потреби кооперативного молочарства в краю.

Молочарський промисел є саме тою ділянкою нашого хліборобства,

що при належнім його організованні та винищенні має дуже добрі природні умови розвитку та забезпечує поліпшення долі передовсім малоземельного хліборобства. Не буду тут наводити доказів на те, що деякі хліборобські держави побудували свій добробут саме на авіанійній продукції, а зокрема на молочарстві. З нових повоєнних держав велику увагу молочарству присвячують т. зв. прибалтійські держави, а саме Латвія, Естонія і Литва. Уряди дають там молочарству державну й кредитну опіку, а виследи короткої, вже повоєнної, праці є там такі, що кожна з цих держав зокрема експортує більше масла, як ціла Польща. Вистане згадати, що експорт масла з Естонії приносить їй 45 проц. усіх державних приходів.

Для ілюстрації конечности довгочинних кредитів при розбудові молочарства наведу кілька статистичних даних про те, як уряди згаданих держав поставились до потреб хліборобського промислу та які користі має там вже сьогодні не тільки селянин, але і його держав.

Латвія* уділює довгочинні кредити на будову мурованих молочарень від 20—25.000 латів (5 латів — 1 амер. долар), себто кругло по 5.000 доларів на 25 років сплати. На будову дерев'яних молочарських будинок видається там кредити від 2—3.000 латів на 12 і пів років сплати. В обох випадках річний відсоток за уділений кредит виносить 7 проц.

Таким чином Рильний Банк Латвії уділяв на молочарство отсі кредити:

в р. 1922	20.000 латів
„ 1923	500.000 „
„ 1924	1.000.000 „
„ 1925	1.000.000 „

Вислід цього був такий, що коли

в р. 1922	було молочарень	експортовано масла
то в р. 1923	85	642.378 кг.
„ 1924	330	1.881.115 „
„ 1925	365	2.010.422 „
„ 1926	444	4.381.221 „
„ 1927	529	10.134.712 „
„ 1927	680	10.770.712 „

В Естонії почало між-ство рільництва уділювати довгочинні кредити на молочарство щойно від 1923 року, а саме на будову молочарень на 12 років, числячи тільки 4 проц. річно.

Таким чином уділено кредитів:

у 1923 р.	41.775.000 ест. марок
„ 1924 „	31.675.000 „
„ 1925 „	39.875.000 „
„ 1926 „	67.850.000 „

Наслідком того був дуже скорий розвиток молочарства й експорт масла. Бо коли

в р. 1921	було молочарень	експортовано масла
то в р. 1924	62	109.810 кг.
„ 1925	272	3.498.600 „
„ 1926	346	6.445.000 „
„ 1927	373	7.164.000 „
„ 1927	395	9.750.000 „

Таксамо опікується і помагає кредитамі своєму молочарству правительство Литви. Уділює воно на будівництво парових молочарень кредити до 10.000 літів (10 літів — 1 долар), а на будову ручних молочарень до 1.000 літів; крім цього акредитує 25 проц. вартости всього улаштування молочарень. Все те на протязі 8 років за 6 проц. річних відсотків. У початках розвитку молочарства (в роках 1923—24) литовське правительство поносило навіть само видатки на будову молочарень і платило 75 проц. вартости улаштування молочарень. Крім цього литовський уряд удержує тепер своїм коштом 16 молочарських техніків та 4 інженерів-будівничих до молочарень.

Тут навіть я з розумом кілька примірів з нового молочарства на доказ, що кредитова поміч для успішного розвитку молочарства є конетна, що зрозуміли дотичні держави й опікуються належно хліборобським промислом, який вже за короткий час приносить там такі гарні успіхи. Виходить, що молочарство у своїх початках потребує конче інвестиційних фондів, а то на будову домінок та закупню потрібних машин і знаряддя. Це зрозуміло, бо вбоге селянське населення не в силі відразу зложити потрібні власні фонди, тому й мусить одержати довгочинні кредити.

Якжеж представляється поміч для нашого, відродженого по війні, кооперативного молочарства? Наші молочарні дотепер не одержали ані сотника кредитів з державних банків, хоча про такі кредити старались. Вигляди на будуче з того джерела майже нікі. Що правда, Рильний Банк має окремі фонди для підтримки розвитку молочарства і випрацював навіть окремий правилик для їх розділу, одначе ми після розмови з дирекцією львівського відділу Р. Банку внесли враження, що нашим молочарним людям і не знати коли що з того припаде. Навчила нас так думати також практика з попередніх років, що з кредитів користали виключно польські молочарні, а подання українських лежать до-сьогодні не полагожені. Маємо враження, що „політлум“ у цій матерії є важливе, як добро населення і самої держави, а передовсім активність її біляху при помочі пізненого молочарства.

Від когось тоді ждати нам поміч? Спиратися на власні сили краю левно найздоровіше, але це дороба повільна, а що найгірше, при таких походах можна спізнитись до мети і то... на завсіди, або на дуже довгий час. Може такої другої нагоди й не бути, бо тяжко буде нам підвестись, коли вже інші будуть сильніші.

Ясно, що нашим молочарним конечні істотні кредити, і то не тайні, а що успіх буде, це є більш ніж певне. Гріш, зложений в це діло, піднесе скоро добробут нашого хлібороба і дасть працю багатіям нашим рукам. Саме наша надія на Америку. Ми маємо ясний план, чого нам треба: гріш, який розбудуємо, має бути повернений на розбудову тої хліборобської ділянки, яка вже сьогодні розвивається зовсім адоволяючо без ніякої поміч.

При кінці хочу ще кілька словачок згадати про безпеку зложити капіталу, щоб розвиток можливий побиювання наших американських земляків за їх майно. Загалом в купецьких кругах прийнято, що найкращим довідником є українські кооперативи, бо вони зі своїх зобов'язань виявляються точно. Подумайте тепер, що ці совісні платники кооперативи обернуть згадані кредити на інвестиції (на будівництво та на машини), а не на консумційні цілі. Будівники та машини все такі представляють свою вартість, тому при тих кредитових транзакціях ризиком зводиться до мінімуму. Банк, уділюючи кредити, повинен мати згаданий через свої органи в діло і книговодство акредитованих молочарень, а навіть може мати вплив на добір совісного проводу.

Виходить, що діло корисне, а безпека (ризиком зложеного капіталу виключена. Отже працює це стогіть на перспективі, щоб працю з притягненням американського капіталу зачинати негайно, хочби а початку тільки в невеличкі розмірах.

Від Ред.: Ця стаття написана перед появою статтей Ари Воа Галана з Америки в нашому органі.

27 РОМАН СТЕФАНОВИЧ

Радіо.

Пішки вечором застукав хтось у будку. Марця загаянула в вікно, а то сусідка Настя.

— Ходіть по кумо борзенько, щось вам покажу.

— Та що таке?

— Не питаєте богато, лиш ходіть зі мною, увидите диво.

Зашкавалена Марця вийшла з хати, а Настя каже:

— Ви кумо все хвалили нашого професора, а не знаєте, що то за чоловік. Ходіть-но тепер зі мною до школи, увидите, що він там виробляє з людьми. Поприязував люде мотузками до пачки, що не годни мотузками, а сам ходить по покою та речечес, як біскупатий.

— Е, та що ви говорите, до чого то подібно?

— Ходіть-но, а увидите, що не брешу.

Хоч не хоч, почалапапа Марця з Настею есимином болотом до школи. В школі сівтао.

Стали собі під вікном і заглядали до кімнати професора. На столі стоїть чорна пачка, а довкола не сидять ні кісахах Іван Задорожний, Гриць Мотовило і Андрій Задорожний, та не ворухнуться.

На стухах у них якісь кружочки з мотузками, а мотузки прив'язані до пачки. А професор стоїть коло пачки таїть щось коло неї не від часу.

— А що, може неправду я вам казала? Ви все за професором тягули, все его хвалили, а тепер самі видите, що то за фаріон.

Марця сама не знала, що це все значить, тай що на те казати...

За якийсь час люди позимали кружочки з ушей, повставали, поговорили щось з професором та подались до дверей.

Марця з Настею сховалися за угоа, щоби їх не побачили, як будуть виходити зі школи.

Вийшли.

Такого концерту, як сьогодні я ще не чуа, — заговорив Гриць.

А таки найкращі наші українські пісні.

— А знаєте, озавався Андрій, що мені подобалася і та циганська музика. Пригадав собі часи, як служив замолоду в Пешті при уланах. Там то і тої музики наслухався доволі.

— А тоя чеська опера може не гарна? — озавався Іван. Пуже мені подобалася. Такої тої чехи раз музиканти.

Люди пішли собі в село, а Настя з Марцею вийшли аза угоа, у фіртку тай на дорогу.

— І щож ви на те скажете, Марцю? Чи чули що вони говорили? Про якісь пісні чи музики чи що. Геть чисто люди полуріли. А всему винен той професор. Я вам кажу. Завтра скоро сівт піду на постерунок просити коменданта аби пішов до школи на збавдане.

Залишило 15. грудня 1925 р.

* Статистичні дані за В. Мотилом.

СЕН. М. ГАЛУШИНСЬКИЙ

Екстензивна чи інтензивна освіта?

Найсамперед нізкая слів оправдання, чому такі чужі слова висунули на чоло статті.

В середині цього року відбувається в англійській місті Кембридж світовий конгрес в справі освіти дорослих (позашкільної освіти). Складку цей конгрес міжнародне The World Association for Adult Education, осідком якого в Лондоні. Саме цей конгрес займається в першу чергу питаннями, яке творить заголовок нашої статті. І сьогодні в цілому освітньому світі йде гаряча розмова про те питання, відбуваються наради, з'їзди, підготовляють конгреси тощо. Два вислови: „екстензивний“ і „інтензивний“ стали гаслами, і ніхто не пробує покинути ці вислови замінювати іншими, щоб не лягати баламутити.

А всеж таки навіть при вживанні тих самих висловів усіми, що забирають голос у дискусії поняття екстензивності і інтензивності набирають різного значіння.

Переказавши „екстензивність“ на нашу мову, можна розуміти її як ширину, масовість освітньої роботи, а „інтензивність“ як глибину і як індивідуалізацію цієї роботи. При екстензивності маємо до діла разом з великою агорою на пасивного слухача чи пасивну масу, при інтензивності уся наша мета зробити членів освітніх організацій діяльними аж до самодіяльності. Екстензивна освіта змагає до того, щоб піднести загальне до якого рівня відношенням впливом на масу; інтензивна освіта помагає живим олімпічним виросли понах їх середовище, щоб таким робом їх підняти вище для піднесення маси.

Як не теоретично виглядає це питання, то всеж ми не можемо прокодити біля нього без уваги. Правда, а нас тут, у тісній батьківщині, покинутися на разі яких розмова може й на ціл статті, однак треба мати це на увазі, що поважна освітня робота ведеться на Великій Україні. І хоч не погоджуємося на викладання одностороннього збісу освітньої роботи, котра навіть дістала там вузьку назву політичної освіти, але не варто заперечити, щоб не йшла там жива, методична й ідеологічна праця, котра прибирає поважний практичний вигляд.

У системі політосвіти Волобуїва знаходимо такі два розрізнення роботи, котрі відповіли до деякої міри поняття екстензивності й інтензивності. Маємо як увазі те, що Волобуїв називає „літальним“ і „пропагандним“ а освітній роботу.

Якже назвати цю роботу, котра саме тепер у нас ведеться?

Дуже тяжко відповісти. Маючи на увазі нашу страшну вбогість, яка не дає змоги підготувати освітніх робітників, яка навіть не дає змоги тим, котрі з доброю охотою працюють, утримувати себе в курсі освітніх справ й освітніх питань, ми ще не вступили навіть у добу оранки деревляним плугом. Всеж такі наша робота є головною екстензивною, тобто масовою. І поки що йшло бути не може, і добре було би, коли би потрапили навіть ціл примітивної екстензивності надати бо- дай в деякому характері доцільності, а не крайню діаметральної доцільності.

У цьому напрямі уже видно перші до- стяті зорі. Досить часто влаштовувати курси різного характеру: освітні, освітньо-кооперативні, кооперативні, сільсько-господарські, увільють в нашу екстензивну роботу живих соків. Особливо коли практика цих курсів поведе нас, щоб звикнути думку про можливість того, що нам може вдатися на таких курсах подати членам якихсь знання. Розбудження гоноу до підняття, а далі помічати руку до підтримки в живому стані цього гоноу — це може бути однією метою наших курсів.

*) Для оживлення баламутства вираз „масова“ життя тут здаля браку іншого. Складність полягає, що в найбільше культурних народів екстензивна освіта охоплює ладом і пром. населення. А в нас? Чи ж можна при такому стані вживати вираз „масова“?

На Ялинку і Новий Рік!

Бонжурки в ціні від зол. 36 у величезнім виборі в одній тільки вирібні

Приймається замовлення

на пижами також з доставлених матеріалів.

К. Штір -- Львів

Сикстуська 33.

1189 3—3

В останньому моменті криються вже зародки інтензивності. Бо як усе у світі, так і тут докладно межі між екстензивністю й інтензивністю не має. Така напр. бібліотечна діяльність освітньої роботи може набрати до деякої міри вигляду інтензивності (грімі читання, обговорювання прочитаних книжок тощо), але тут знову треба бо- дай трохи кваліфікованих бібліотекарів.

З питанням екстензивності й інтензивності зв'язане також питання практичної і загальної освіти. Ця справа буде також предметом наради світового конгресу. Ці питання також мають для нас надзвичайну вагу.

Та не виходячи далі в зміст і істоту цих питань, обговорення яких позичаю собі до іншого місяця, хотів би скромно при-

посол ОСТАП ЛУЦЬКИЙ.

Рентовність селянських господарств.

Рішаючи чинником у наших народних господарств є хліборобство, бо маємо аж 86 хліборобів на кожних 100 душ населення. Невипадково землеродина наших хліборобів — відоме. Маємо на західно-українських землях аж 80 відс. карловатих і дрібних, до 5-гектарових господарств. Мало відомо в натовісній-пробутокості та рентовності цих господарств. Не треба ближче пояснювати як дуже важким було би планання цієї справи для уложення та переведення докладного плану нашої аграрної політики.

В „державнім науковім інституті сільського господарства“ в Пулавах зорганізовано в 1920 р. окремі виді економіки дрібних селянських господарств: під проводом відомого проф. Буйса. Саме тепер починає перший том книжки опрацюваної і виданої цим виділом п. н. „Badania nad rentownością gospodarstw włościańskich“. Ця поважна студія інж. Цукитка тільки частинно торкається сільських господарств на українських територіях. Всеж такі вона дає нам перший раз змогу пізнати докладніше і цю справу. Це пізнання не може бути для нас зовсім докладне ще й тому, що студія інж. Цукитка оснований на господарських рахунках тільки одного господарського року (1920-21) і охоплює тільки господарства в північній частині. Не краще менше піказ, там не ведеться ніяких господарських записок, уможлиwiająчих рахуноків зіставлення. Це безумовно поменшує вартість студії. Всеж таки серед наших умов вона видається менш повільною вартістю і цікавою, що в рішаві познати й нею і наш хліборобський загаль. До чого оголошення вислідів і рахуноків економіки селянських господарств при „Сільських Господарі“, який веде в цьому господарському році рахунок поверт 50-ти наших селянських господарств, студія інж. Цукитка і далі має велику цінність.

Веще названа студія побудована на рахуноків зіставлення, які зібрані для пулавського інституту господарстві торгівства. Було цих зіставлень 430. З Помор'я 17, з Великопольщі 14, з Шлезька 9, з центральної Польщі 119, а так скільки всього 70 і паретів з західної та східної Галичини 168.

Ці рахуноків зіставлення, облімають 17 господарств від 2—3-ох гектарів (в цілому галицьких 13, східних аж одного) — 48 господарств від 3—5 гект. (в цілому галицьких 30, східних 4), — 122 господарств від 5—10 гект. (в цілому галицьких 72, східних 10), — 106 господарств від 10—15 гект. (в тім галицьких 94, східних 12), — 113 господарств від 15—30 гект. (в тім гал. 21, східних 27), — і 89 господарств від 30—50 гект. (в тім гал. 4, східних 18). Нам опрацьовані ці го-

гадати, що кожен рік нашого освітнього товариства повинен привезти нас бо- дай у ці святочні дні подумати хвилину про них. Подумати, чи не потрібна установа, котра цими питаннями не тільки займалася би, але проводила би їх правильно в життя через осібних робітників. Чи не треба подумати про матеріальні можливості для здійснення цього плану. Чи не зрівнювати нзм становища, що освітня робота може йти в рамках цих засобів, які впливають до „Прогресу“ тільки з вкладок та з дару.

А може тільки подумати над одним: чи можлива конкуренція з іншими народами без правдиво поставленої на наукових основах освіти дорослих та без насправду масової роботи в цьому напрямі серед широких шарів населення?

матеріалу треба було залишити рахуноків 16-тих господарств як непридатні.

В цій своїй студії послуговується інж. Цукитка випрацьованим методом знаменитого швейцарського професора Ернеста Лавра, якого „Хліборобський економіст“ (хочби в виданні цього року перекладі міністра Станевича) повинен пізнати кожний український економіст.

Цікаво придиватися ближче як виглядає маюм цих 434 господарств, які охоплює студія інж. Цукитка. Згідно з методом проф. Лавра інж. Цукитка ділить майно господарств на чинний і пасивний капітал. Чинний капітал розділяється на: земельний, меліоративний, будівельний, ретинний, капітал живого і мертвого інвентаря та обіговий. Пасивний капітал розпадається на гіпотечні та біжучі довги.

Вартість одного гектара в земельнім капіталі карловатих господарств (2—3 гект.) виходить на 2.000 зол. Найвища група господарств (30—50 гект.) оцінює свою землю на 1.000 зол. за гектар.

Будівельний капітал карловатих господарств 4 рази більший, а господарств від 5—10 гектарів 2 рази більший (в розрахунок на 1 гектар землі) від будівельного капіталу найвищої групи господарств (30—50 гект.).

Капітал живого інвентаря виказує, що в карловатих господарствах припадає 5 разів менше землі на одного коня, ніж в господарствах від 30—50 гектарів. Це відношення при коровах трохи менше (3,8).

Капітал мертвого інвентаря надмірно обтяжує карловаті і дрібні господарства. Пересічна вартість мертвого інвентаря вноситься в карловатих господарствах (2—3 гект.) 230 зол., в дрібних господарствах (3—5 гект.) 188 зол. на гектар. Найкорисніше вноситься в цей капітал господарств від 10—15 гектарів (181 зол. на гектар).

Обіговий капітал (запаси і гроші) представлений найкраще в господарствах 10—15 гектарових (67 зол. на гектар). В менших і більших господарствах обіговий капітал ще менший. Це пояснює, що селянські господарства всіх типів слабо грошові, більше або менше натуральні.

Пасивний капітал (довги) цих господарств не був ліній. На господарства від 2—3 гект. випадало біжучих довгів (без долержавлення землі) 16,59 зол. і гіпотечних 0,02 зол. на гектар. В господарствах 3—5 гект. ці довги вноситься 24,74 зол. і 46,08 зол. на гектар. В більших та менших господарствах — довги менші. Коли до біжучих довгів додержавлення капітал, від якого платяться відсотки у формі чиншу, тоді пасивний капітал карловатих господарств (2—3 гект.) апрокс до 136,17 зол.

в дрібних (3—5 гект.) до 187,50 зол. на гектар.

Ший „капітал річного маюму“ утворює 434 господарств (всього разом: земельний, меліоративний, будівельний і ретинний) вноситься на 1 гектар в господарствах: 2—3 гект. — 3.810,51 зол., 3—5 гект. — 3.020,17 зол., 5—10 гект. — 2.002,44 зол., 10—15 гект. — 2.214,30 зол., 15—30 гект. — 1.874,45 зол., 30—50 гект. — 1.812,71 зол. на гектар.

Натомість бума капіталів живого та мертвого інвентаря і обігового капіталу вноситься на 1 гектар в господарствах: 2—3 гект. — 684,02 зол., 3—5 гект. — 563,62 зол., 5—10 гект. — 450 зол., 10—15 гект. — 466,01 зол., 15—30 гект. — 545,90 зол., 30—50 гект. — 278,01 зол.

Таким чином „чинний капітал“ на кожний гектар вноситься у господарствах: 2—3 гект. — 4.368,96 зол., 3—5 гект. — 3.446,29 зол., 5—10 гект. — 2.886,78 зол., 10—15 гект. — 2.491,57 зол., 15—30 гект. — 2.089,40 зол., 30—50 гект. — 1.638,61 зол.

Оце тимчасом про маюм розвіджуванних господарств і його окремі капітали. Незвичайно цінною є та частина студії інж. Цукитка, яка зосереджує намо- ти продукції і особливо приналежні тут господарські витрати розвіджуванних селянських господарств.

До господарських витрат зачисляються готівкові витрати на помічні засоби, насіння, пашу, на годівлю звірят, на пашу будинків, напругу і докуплення знаряддя, на податки (крім податкового і маюмного), на обслуговування, доплату за землю, на пашу працю і т. д.

Зіставлення цих витрат виказує, що в господарствах від 2—3 гект. вони вноситься пересічно 207,95 зол., від 3—5 гект. — 196,90 зол., 5—10 гект. — 119,33 зол., 10—15 гект. — 101,98 зол., 15—30 гект. — 82,98 зол., 30—50 гект. — 54,68 зол.

Найбільшою зпоміж господарських витрат у карловатих і дрібних господарствах є витрати на докуплення пашу і підсілку (6,37 зол. і 6,74 зол.).

Податки (окрім податкового і маюмного) — різні в різних господарствах — обтяжували пересічно кожний гектар у господарствах: 2—3 гект. — 5,61 зол., 3—5 гект. — 8,29 зол., 5—10 гект. — 7,88 зол., 10—15 гект. — 9,86 зол., 15—30 гект. — 10,18 зол., 30—50 гект. — 5,40 зол.

До коштів продукції належать також т. зв. „наклад на пашу працю“. Цей рахунок означає висоту винагороди за працю хліборобської родини з своїм господарстві і за плату за наймиту працю. Відповідні статистичні зіставлення виказує, що на 1 гектар землі (без дісу) припадає в господарствах 2—3 гектарових 188 днів праці власних сил і 42 дні нанятих сил, разом 230 днів. В господарствах 3—5 гектарових 165 днів (112 і 54), в госп. 5—10 гект. — 102 дні (73 і 29), в госп. 10—15 гект. — 82 дні (53 і 27). В більших господарствах — менше.

Господарства 2—3 гект. і 3—5 гект. потребують побіч власних сил майже двічі стільки чужих сил, що більші господарства. Праця відіграє першорядну роль в моштах продукції селянських господарств.

Кошт одного дня праці виходить в господарствах 2—3 гект. на 2,84 зол. на власні сили і 2,25 зол. на чужі сили. В госп. 3—5 гектарових 1,96 зол. на власні сили і 2,35 зол. на чужі сили. На сході нашія праця дешо менше ніж на заході. Загально винагороджується працю в селянських господарствах дуже мало. За годину праці наймитови припадає в найвищій виплаті 35 гр. Самому господареві за верховиство вказовано при господарствах 2—3 гект. 16 гр., в господарствах 3—5 гект. 22 гр. на днину.

Загальні кошти продукції з амортизацією капіталів вноситься для господарств від 2—3 гект. — 1.118,93 зол. на гектар, для господарств 3—5 гект. — 874,04 зол., для госп. 5—10 гект. — 618,02 зол., в госп. 10—15 гект. — 518,83 зол., в госп. 15—30 гект. — 416,74 зол., в госп. 30—50 гект. — 318,64 зол. на гектар. В цих витратах вже міститься і оподаткування капіталів, вноситься в господарство (6 проц.).

Коли від коштів продукції віднімаємо це оподаткування капіталів, одержимо т. зв. господарський наклади на підсілку якого обраховується чистий дохід господарств.

Ще господарський нагляд виноса в господарствах 2—3 гектарових 530 зол., в господарств 3—5 гект. 637,67 зол. на кожний гектар і значно поміншувалися в більших господарствах (874 зол. в господарствах 10—15 гектарових).

Сирим доходом господарства навантажено, бо виходить з господарства на продаж на спожити, на удержання службов. т. д.

Сирий дохід у господарствах 2—3 гект. впродовж кожного гектар — 1.010,31 зол. в господарств 3—5 гект. — 782,10 зол., 5—10 гект. — 574,45 зол., 10—15 гект. — 541,75 зол., 15—30 гект. — 423,73 зол., 30—50 гект. — 293,98 зол. на гектар.

В сирій дохід з обороту обіжм. лави і отриманих виноса у господарствах 2—3 гектарових — 29,32 прг., 3—5 гект. — 28,85 прг., 5—10 гект. — 34,85 прг., 10—15 гект. — 38 прг., 15—30 гект. — 38,2 прг., 30—50 гект. — 41,74 прг.

Сирий дохід з галу та голів худоби в господарствах 2—3 гект. — 63,26 прг.; 3—5 гект. — 66,50 прг., 5—10 гект. — 50,96 прг., 10—15 гект. — 56,61 прг., 15—30 гект. — 53,10 прг., 30—50 гект. — 53,21 прг.

Крім від сирого доходу віднімемо так званий господарський нагляд, одержимо чистий дохід. В господарствах провінцій інж. Цужитком виноса цей чистий дохід на 1 гектар (а лісом) в господарствах 2—3 гект. — 169,23 зол., 3—5 гект. — 115,2 зол., 5—10 гект. 142,88 зол., 10—15 гект. — 167,55 зол., 15—30 гект. — 154,4 зол., 30—50 гект. — 86,17 зол.

Збільша інтензивність культури та більша гаділка живого інвентаря в господарствах 2—3 гектарових спричинюють найвищий чистий дохід цих господарств на 1 гектар. Поза цим найвищий чистий дохід на 1 гектар дають господарства 10—15 гектарові. Припускаємо, що ярвас ці оземні господарства вважаються і найкращим відношенням капіталів у своїх областях.

В відношенні до чинного капіталу вище наведений чистий дохід виноса в господарствах: 2—3 гект. — 3,58 прг., 3—5 гект. — 2,91 прг., 5—10 гект. — 4,73 прг., 10—15 гект. — 6,35 прг., 15—30 гект. — 5,60 прг., 30—50 гект. — 5,12 прг. (Пригадаємо, що в більших господарствах оземні землі бувають значно вижча).

Коли одержимо на цьому останньому етапі, виходить, що цілий чистий дохід вистарчає щойно в господарствах 10—30 гектарових на 6 прг. (1) опроцентування чинного капіталу в сільським господарстві. (Чистий дохід господарств 20—30 гектарових з цього відставленні до вистарчає на те, бо на 32 провінцій інж. Цужитком господарства цього типу було аж 13 т. зв. східних воєвідств, з них передовсім українських...). Дрібні селянські господарства на рентовні, — вони є тільки оказією на працю для селянської хліборобської родини.

Господарський нагляд в господарствах 2—3 гектарових зносить 68 прг. у відношенні до їх сирого доходу, а в господарствах 3—5 гект. 66 прг. Чистий дохід вистарчає для перших 17, для других 14 прг. Це відношення вращає в більших господарствах і виходить найкращіше в господарствах 15—30 гектарових (господ. нагляд 65 прг., чистий дохід 25 прг., сирий дохід 100 прг.).

Коли чистий дохід має опроцентувати чинний капітал господарства, то так званий «маєтковий рент» має опроцентувати кожен гектар у господарстві чистим маством. Сирій маством це різниця між чинним і сирим капіталом господарства. І врахунок маєткової ренти вийшов у статті інж. Цужитка найгірше для господарств 2—5 гектарових (274 прг. чистий дохід), найліпше для господарств 10—30 гектарових (6,06 прг.).

Врахувавши від маєткової ренти опроцентування чистого маства, одержимо якийсь або страту господарського підприємства. Студія інж. Цужитка виваує, що в господарствах 2—3 гект. пересічний страт підприємства виносить 96,94 зол. в господарств 3—5 гект. 111,08 зол., 5—10 гект. — 20,78 зол. на кожний гектар! Тільки в господарствах 10—30 гектарові дали свої підприємства пересічний зиск (10,19 зол. на гектар). Господарства від 30—50 гект. виваує таном страту (1430 зол. на гектар), бо як відомо — аж

Цілева конструкція
Естетичний зовнішній вигляд
Найбільша pojemність
електрична
Тривалі і легкі до
переховання
Рівномірне виладовування
Абсолютна чистота відбору

представитель на Галичину

Д. ПОДГОРЦЕР, ЛЬВІВ, ВУЛ. КАЗИМИРІВСЬКА 47.

13 їх було зі східних (переважно українських) воєвідств!

Мало того! Коли до вирахованої маєткової ренти додати врахувану до вихідної продукції винагороду родина за працю, одержимо т. зв. річний дохід. Пересічний річний дохід усіх господарств (2—30 гектарів) показує інж. Цужитком на 3,350 зол. Віднівши від річного доходу опроцентування чистого маства (то є відсоток, який одержано би від маства вкладеного в банку), одержимо дійсний зарібок господаря та його родини за їх працю в господарстві. Цей рахунок у статті інж. Цужитка виваує, що дійсний зарібок за днину праці в господарствах 2—3 гект. виносить 1,93 зол., в господарствах 3—5 гект. 1,56 зол. Щойно в господарствах 15—30 гект. цей дійсний зарібок зріє на 3,60 зол. Голі забути, що й цей нужденний зарібок переісний для цілої Польщі. На українській території він означає ще менший. В ніяким іншим підприємстві не має робітник так низької заплати за свою працю! Хлібороб має такий «зарібок» коли працює якнайшпирше, бо сам для себе!

Пригадаймо собі, що в селянським хліборобстві наших земель аж 80 прг. господарств карловатих і дрібних, до 5 гектарових! Коли пересічний річний дохід тих господарств у цілій Польщі не перевищує 1,500 зол. на господарство, то у нас на західно-українських землях цей дохід ще менший. З такого доходу має удержатися хліборобська родина! Вона мусить недоідати, коли хоче існувати... Щадити, — навіть сплачувати довги при такому доході — годі. Знаємо як тяжко знаходити побічний зарібок вільні руки в наших сільським господарстві. Тільки індивідуальні і самовідречення нашого мужика від зовнішніх ознак людської гідності можуть удержати таке пекло.

Стрий, 28. грудня 1926 р.

Ріжні вісти.

СРСР. ПРЕДКЛАДАЄ РОМУНІ ПАКТ ПРО НЕАГРЕСІЮ.

Берлінський «Тат» приносить вістку, що уряд СРСР рівночасно з нотом до польського уряду вислав ноту до румунського уряду з пропозицією заключити пакт про неагресію. В Букарешті приймають цьому пропозицію велике політичне значення та звертають увагу, що це перша відповідь більшовицького уряду на кількарізові румунські ініціативи в справі урівняння ром-більшовицьких взаємин.

Румунський міністр закорд. справ, як одержав більшовицьке пропозиція за посередництва ром. посла у Варшаві, конференція дошче з прем. д-ром Маніном, з потім був на дошній аудієнції а регенційній раді. Коли більшовицьке пропозиція прийнята, отворили би румунсько-радянський кордон над Дністром і взагалі урівняли би ром-більшовицькі взаємини.

ЛІТВИНОВ ЗАПРОШЕНИЙ НА КОНФЕРЕНЦІЮ РОЗБІРЮЄНЬ.

Аг. Тасс повідомляє, що Литвінов відстав від предсідника приготівної комісії конференції розбірюєнь Львоном письмом, яке повідомляє, що комісію скликано на день 15. квітня н. р.

КРИЗА В СХС.

Югославійський король прийняв 4. січня на аудієнції посла Мачека, а опісля Прібілісича. Голова радикальної партії Станіславич сказав королеві, що на його думку теперішній парламент нездійсний розв'язати важкі внутрішньо-політичні справи, бо в ньому не беруть участі хорвати. Провідник радикальної фракції Вуїкевич заявив проти розв'язання скрутиним і розписання нових виборів перед позогодою бужету.

Опісля король прийняв провідника хорватської селянської партії Мачека та демократа Давидовича. Мачек сказав, що одиноким приходом з тяжкого положення в утворення з поодиноких країн, що мають свої власні історичні та культурні традиції, самостійні одиначі, з власним урядом і парламентом.

АРЕШТУВАННЯ СЛОВАЦЬКОГО ПОСЛА.

Слідчий суддя в Братиславі дав приказ арештувати пос. Тука (словацька нар. партія) за порушення принципів про безпеку держави. Парламент зголився на видання погони.

БАЛТІЙСЬКЕ КОРОЛІВСТВО?

Латвійський часопис «Леза Прідіс» повідомляє, що монархісти Литви, Латвії й Естонії зміряють до того, щоб створити балтійське королівство. Найпозаживішим кандидатом на короля є ки. Ялуш Радзівіс, полковник литовської армії. На днях має відбутися у Вильні з'їзд монархістів.

АМАНУЛОВІ СВЯЖКИ У ПОВСТАНЦІВ.

З Алабату прийшла вістка, що Омар Хан, сваяк короля Аманули, втік відтам. Він був там від багато літ із своїми братами як в'язень. Без дозволу в'яз. властей не міг йому було кинути міста. Загалом думають, що князь є у повстанців.

ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ У ВІЛЬНІ.

В березні відбудеться у Вильні кілька політичних процесів у зв'язі з діяльністю «Громади». І так 5. березня стане перед судом 40 обвинувачених за комуністичну діяльність у районі Врєслава, дня 11. березня починається процес Вас. Шірки і 27 тов., обвинувачених у протидержавній діяльності в Гданьку, дня 18. березня починається процес Мих. Козловського і 26 тов., обвинувачених у протидержавній діяльності в диспенсійній повіті, а при кінці місяця стане перед судом 40 людей, обвинувачених у комун. діяльності в районі Ліан та Шучина.

ДОШ В ІТАЛІЮ.

Від Нового Року в середній Італії паде безпастанно дош. Вола в Тибрі піднеслася, ріка Арно вступила з берегів, з-га в горах залі люте мтелиця.

3 Українського Нац.-Демократичного Об'єднання.

Нарада Української Парламентарної Репрезентації і Центрального Комітету У. Н. Д. О.

«Історично для 1-го січня н. р. відбулася у Львові нарада Українського Парламентарного Комітету і Парламентарної Репрезентації, переведеної після праці між політичними партіями і сенаторів на конференції сенатську сесію по Рішавинні Свєтасі.

На передостанньому засіданні Центрального Комітету у дні 24-го грудня н. р. вибрано, на відомо, голову партії д-ра Дмитра Левицького, а генеральним секретарем д-ра Любомира Манарушу, на останньому засіданні по дошнім обов'язкам обговоренню наміченат кандидатур доповнено склад Президії. Місто-головами вибрані: о. Леонтій Кушніцький, Гринь Терпількович, Володимир Пелюх, Сергій Хруцький, делегатами Центрального Комітету до Президії вибрано д-ра Олександра Марітчака і Михайла Стефанівського. До Секретаріату зайшли: посол Володимир Козак, Ду. Елекстичний вибрані: інж. Яким Павлюковський, Остап Луцький, Володимир Дещеняк, О. леша Шепаровичева, Дмитро Надія, Михайло Галушнінський, Я. Пелюхський і др. І. Гіжа. Уконститууванні Президії і прийді рефератів між політичними членами Елекстичний наступить щойно на найбачачому засіданні Президії і Елекстичний.

Курси алькогології.

Меріані заміти польських прелегентів на адресу українського населення і греко-кат. духовенства.

Деякі польські діла вже арозуміли страшні наслідки алькоголю для фізичного й духового розвою своєї нації і тому вважали поажно до інтензивного освідомлення польської суспільності в тому напрямі. В тій цілі організують поки що по більших містах Польщі курси алькогології, на яких викладають професори університету й інші великі знавці справ алькогології. Такі курси відбулися між іншим недавно у Варшаві (від 22—28. X. 1925) й у Львові (від 10—20. XII. 1925) а ініціатива департаменту здоров'я міністерства внутрішніх справ у порозумінні з Т-вом «Тверезість».

Замітте, що на обох курсах вчили всі прелегенти великий натиск на небезпеку політичної й економічної залежності Польщі від своїх двох гірських ворогів: німців та більшовиків з одного боку та від алькоголізму з другого боку.

І так ред. Шиманський заявив на курсі у Варшаві про ту другу небезпеку між іншим так: «Два наші сусідні-вороги, німці й більшовики, вже арозуміли значення цієї справи (алькоголізму) і переставляють пити. Подібно роблять українці та поширюють при помочі своєїого протинавального органу «Ми Молоді» абстинентський рух між собою». Таке ставлення справі алькоголізму відповіла цілком анто характерові польського патріотизму. Бо, каже о. проф. Цементський, полки керуються більше почуванням, ніж розумом і тому прелегенти повинні вдарити на патріотичну струну польської нації. Таким чином скорше вдасться побороти алькоголізм. Попри те треба признати, що поляки не жалують гроша на поширення абстинентського руху. І так, наприклад, рази м. Львова асигнувала поажку суму на поширювання абстинентської і тому всі учасники львівського курсу дістали даром підручник алькогології та графікон.

Навіть на таких курсах не забувають прелегенти агалати і про нас. Вони дуже разо цитують українські висловлення, бо, мовляв, розповсюджується найбільше у українці. На дошав цього, зачитував прелегент д-р. Духович на курсі у Львові таке речення по українськи: «Будеш пити, чи не пити, все уперш». Позібно висловився інший прелегент на курсі у Варшаві, як дошдуємося про це від учасників того курсу о. В. Пашка. Д-р. Духович говорив так, немов-то греко-кат. духовенство страшно розповсюджується на прелегентах і від-

вистах та своїм повзанням деморалізує наше українське (русське) відрі. Знову прок. Петер так розмазує собі з українців: „Без горілки нема весілля — каже українська (русська)“. Ось яку реальну роботу нам „апокалипсис“ творить серед поляків.

І одному і другому в паваних пропагандістерів творить повинно бути відома, що хто як хто, але наше греко-католицтво своєю діяльністю на полі боротьби з альянсом має величезні заслуги. Воно перше в Східній Європі заснувало братства тверезості і перше виповіло в нас віну тому найстрашнішому ворогові нашого народу, ворогові, що зветься горілкою. Розпинали відрі пани, що тисли горілку та шукати для неї збуту в нашому народі. Вони навіть за працю палили нашим селянам горілкою.

Польські дідачі виходили фундури виступати, які стали на не єдиною історичною спадщиною по них у наших селах.

І саме тепер іде в нашому народі стихійна боротьба з коршуними, тими ганебними пам'ятками колишнього шахарського панування. Ми певні, що тих коршунів скоро по наших селах не стане.

Щасливого Нового Року та веселого свята всім своїм клієнтам бажає фотограф **Ленко Янушевич**. Львів вул. Ніжинського Поля ч. 1. (біля Зеленої). Тел. 39-60. 1929 1-1

НОВИНКИ

— ВСІМ НАШИМ ПЕРЕПЛАТНИКАМ, ЧИТАЧАМ І ПРИХИЛНИКАМ БАЖАЄМО ВЕСЕЛИХ СВЯТІ

— На карті „Рідної Школи“ звільняючи від виписки у часі свят зможуть далі: Стефанія Оксана Матковська, Краковець 50 зол., радн. Ізидор Коруд, Львів 31.74 зол., Анд. Крушельницький 10 зол., др. Микарушка Остап 5 зол., Августин Домбровський 2 зол., Іван Буцманюк 2 зол. — Хто співачкою?

— Бережанський в'язні. Зв'язок 17 в'язнів, що розпочали голодування у Бережанській гімназії, учнів випустили на волю рішенням апеляційного суду, який припинив слідчий арешт над ними, тому, що самотньо закінчили.

— Заразні недуги красуха, віспа, червонка поширили в громадах довкола Львова: на Кашпарів, Знесінню, Замарстиню, у Гометях, Ремени, Сороках Львівських, Пустомитях, Пиколовцях, Голоску, Баршівцях, Вербіві, Рясній Польській, Зимній Воці, Острові Новім, Гулі Ширельній, Мостках, Поланці, Любіві, Ставках, Городку Ягальовським, Білій Горі, Братковцях, Гарній реєстр! Хто купує харчі з цих громад, мусить збільшити їх переважати.

— Чи не по християнському? Під таким вигуком повставала в 288 ч. „Діла“ журналіста, що як доводилося з певною дачею, не зовсім відповідало дійсності та фактичній у великій мірі ту особу, що й до того свідчення, проти якої була затвором смертної. Свідчення відповідало похороновити пох. С. П. тому, що він, не звільняючи на прохання різні і суцільні відмовились перед смертю від сповіді. Попри те за весь свій довший він не був він ні добрим громадянином ні правим сином свого народу. В похоронах покійного брали участь не тільки нападники суду і судовий персонал, але й представники польської державної поліції.

— Рішні вістки. Читаємо в „Робочій Газеті“ Секретарі Суражського суду Вишеского губ., Іспраков і Бис, брали два роки систематично хабарі, щоб закрити свій суд урядовими, вони піддали суд, який згорів з усіма паперами. — Задержаний амбасадор Спол. Держав у Парижі Герік. — У Маріямполі — пишуть в Ковче — дістало багато купівлі листів з проханнями, щоб постанали жидівські нападники з кримінальними. — Бердичівський пере Бис задержав на виступі доповіді Республіки. — На німнічній західній побережній Рибної Борни змінили кількості сіл; є 50 убогих. — У Парижі на лугувальні майдані продали на віштаній білий і кабриолет протиповітряного летуна Дюрана; за 10 тисяч франків була скуплена; за літак заплатили 5100 фр., за кабриолет 4050 фр. — Уряд Спол. Держав призначив 25 міль. дол. на боротьбу з пошестю грипу, що забрала 12000 осіб; мешканці нестигали на устах маси, подоби до газонних воєнних. — Вишеска поліція переприправи різні косметичні та масажні заведення і ствердила, що деякі з них були зачинялися домами фелюстистів; кілька з них і 200 осіб „перевірили“ зачинили.

— Українка. У місяць листопада й грудня м. р. надруковано в щоденнику

„Пратер Прессе“ такі статті й замітки з обсягу українознавства: 1. XI — „Українська Протестантизм“; 2. XI. Павло Тичина в марксистській критиці; 4. XI — 60-літній ювілей Кирила Студинського; 6. XI — М. С. Грушевський як оповідач і драматург; 9. XI — Григорій Сковорода; 11. XI — „Первісне громадянство та його пережитки на Україні“; 15. XI — Гостиня українських письменників у Празі (портрети Любченка й Німоговського з текстом); 21. XI — „Нагоди й пригоди“ М. Рудницького й „Новий драматичний тайр В. Винниченка“; 23. XI — „Культурно-історична постать старочайських свят Різдва й Шерого Вечора“; 1. XII — „Зборівська могила чесько-польських борців за волю“; 15. Брик; 2. XII — „Література“ й „Етнографічний Вісник“; 4. XII — Публікації УАН; 13. XII — „Зариски істор. філософ. відділу УАН“; 17. 10. XII — „Українські книги про мистецтво“ й „Науково-публіцистичні і полемичні писання Костомарова“; 20. XII — 12 українських журналів; 26. XII — „Листування“ І. Франка і М. Драгоманова; 23. XII — „Возз'явний шлях і стародавній русь“; 25. XII — Українська література хроніка; 26. XII — „Збірник праць життєвої історично-археологічної комісії УАН“

— Американські сензаційні винаходи. Через шведську пресу приходить звістка з Нью Йорку, що американські хеміки відкрили новий отруйний газ, рівний щодо сили фантастичним винаходам, про які знаємо з утопічних повістей. Цей газ може знести з землі змаї цілу армію одним махом. Називається він трохи за довго: „какоїл-скіоїл“. Один з учених висловив в Шкаго думку, що також інші держави мають аналогічні винаходи, які держать у тайні і бережуть їх на випадок війни. Виробляти отруйні гази практичніше, бо дешевше, ніж гармати та муніції. Одночасно передають звістку, що американські вчені винайшли новий легкий метал, якого приробовлення в авіаційних двигачах стане свого роду революцією.

— Передаєтчий в'їзд з Москви був цього року досить важкий. Вечерній Москва пише, що більше як 10,000 осіб, що приїхали на московську центральну станцію, не могли дістати білетів, тому, що в поїздах усі місця були вже продані.

— Протиріччя різдвних віщити зорганізував цього року у Ленінграді т. зв. Союз безбожників. У самій місті було їх 380. Та не всі ці віщити мали успіх. На деяких слухачів гостро протестували або покидали сцену.

— Різдво в Америці. Під час Різдвних свят у Спол. Державі піли на контрабандні навізти зросли до головокружних цін. Сильність затримок альянсом за 24 і 25 грудня незалежна нікою статистикою, бо більшість лікалась кар за порушення „сухого режиму“. Ліга Тверезості“ подає іншу статистику, а саме, що сильність арештувань за пошуки в п'яній стані на прилюдних місцях зросла від часу введення примусової тверезості на 236 проц. У 1929 р. арештували за п'янство 235,612 осіб, а в 1928 р. 557,369. Тому, що Різдвяні свята і Новий Рік тут не зраховані — це показує цифра виграша в дійсності ще більше.

— Шести в різдвяну ніч. У різдвяну ніч ішоа Великий Бульварини в Парижі старець у захмітті. Не мав він чого жалитись: уже третій день Альфред Лоззо погуляв під голим небом. На перехресті вулиць серед потовпу він глумився, мавильно на хлібці і затрептів: під його ногами лежав грубий портфель. Все своє життя Лоззо мріяв про великі гроші; тепер його мрія здійснилась. Схвильований Лоззо вілчаним потрапив і перерахував: 1500 фр. і мек на 7000 фр. на його предв'язку. Старець подумав хвилину, а потім змінив гроші до позидиного комісаріату. Комісар довго думав, богу, назвав його чесною людинною, стипендію йому відідав руку і прохав зайти за рік і одати день; — може до цього часу ніхто не оголосився за портфелем. Комісар відіслав перед ним з жестом пошани зверт. на вулицю. На дворі був мороз. Жебрак вернувся, прохавши допомоги йому; позидицій урядовців не міг йому нічим допомогти. Редакція всесвітньої „Матени“ (більше мільона переплаників) долазяться прощесить відного, рішила оголосити збірку для нього. Він певно дістане більше, ніж мільон.

— Різдвяна лотерія. Іспанці придумали розумну несподіванку на Різдвяний вечір. У цей день державна лотерія оголошує список виграшів. У Мадриді перед „Монетною Палатою“ вже з раннього ранку збиралась велика юрба, вижидуючи до 9-ої год. коли приходять члени лотерійної комісії. В 11 ч. були оголошені перші виграші. Три по 10,000 пезет і дві за три пезети. Мадридці захвилювались: „а ми що?“ Для загальної поласки 3-а і 4-а виграші вніла надиралом. В 12 год. позуля оголошено, що найбільшу виграшу який 20-хитий мільон золотих дістало число 6,692. куплене в мадондських відділі

Petit BEURRE

Кекси і бішкоти.

Західні краї зі старою культурою і делікатним смаком — Англія, Франція, Італія — консулюють величезні кількості кексів і бішкотів. Сполонити цих артикулів зростає також і в Польщі; головні завдання наших досконалих виробів. фабриканих

НА СВІЖІМ ТОВСТІМ МОЛОЦІ.

БРАНКА С. А.
Львів.

1929

1-3

„Львівського Кредиту“. У воздух пілетів капіталох, залунали опаски і затили національні гимн. Після цього його посунула до бузники „Львівського Кредиту“, щоб там довітатись привітним пасажі. Виявилось, що львівський чарівник Сат-Радель, який постійно живе в Парижі. Оди виграша (за 150,000 зол.) попала до урядовців мін-ства фінансів, які купили львівський складко.

— Новий рік у Парижі. Паризька преса передає цікаву статистику доходів найбільших театрів у Парижі за Сильвестрову ніч. Чистий дохід цих театрів був такий: „Велика Опера“ мала 168,000 фр. (та виступав балет під провозом відомого російського режисера Дарізева), „Опера Комік“ мала 67,000 фр., „Французька Комедія“ (і-ний державний драм. театр) 48,000 фр., „Одеон“ (2-ий держ. драм. театр) 33,000. 3 мюзик-голіа найбільший дохід мала „Казино де Пари“ 141,000 фр., „Мулен-Руж“ — 117,000, „Фолі-Бержер“ 101 тисец, „Палас“ 48,000.

— Світлове кіно. У Нью Йорку відіткнути нове оригінальне кіно з 4 екранами: діти на сцені, три на стінах. На цих додаткових екранах можна було показувати складові частини картини; напр. демонструючи кожену фізичну можливість збільшити ефект тим, що можна показати на бійних екранах події події. Головний екран — епіцентрний.

— У Голландії помер Фріа Томпсон, попередній Томи Мікса в коб-іст-их фільмах. Перед своєю „Новою кар'єрою“ Томпсон був пастором і як священик був на артилерійській фронті у Франції. Генерал до його фільмів писав його жілку Ф. Маріон. — Франц. міністерство закорд. справ заборонило фільму „Растуні“, ще давніше сфабриковану в Австрії, то не м'є нічого світлого з дамою новим картини на ту же тему, бердичівський. — Д. Гріффіт добився від кінового підприємства „Зелених Артистів“, що перейде на звукову фільму, щоб його нова фільма „Пісня вохання“ лишилась такою німою. Допомогла йому в цьому обставина, що між еко-нічними картини Джетта Гудаль говорив по-англійському з еко-нічними французьким акцентом. Т. Реден — а мексиканським, а В. Вейд — вулчаним діалектом. — На бердичівській кінової фірмі чітимо таке оголошення: „Завтра на весь день потрібую 8 банкетів. Щодо ціни порозуміємось. За повнадіаграмою працю платимо“. На три дні 20 банкетів менше у Франції. І тільки-ж інтелігентних дам і глибоким декольте“. Професійні відо-статисти, що вступ за такі розі заробляють перець 200 марок місячно. Ті, що мають велику „московську“ борозу, або „дотирівську“ дивину дістають більше.

Всім нашим Прихильникам і Членам нашої кооперативи побажання „Веселих Свят“ та Щасливого Нового Року пересилє управа і редакція „Червоної Калини“.

— „Полтава“ т. 2-ий (остання частина трилогії Б. Лепкого) появилсь в продажі 15. січня ц. р. Книгарня Наук. Т-ва ім. Шевченка, Львів, Ринок 10. 1216 1-1

Театри.

Кооператива „Український Театр“ під дир. Й. Стадника.

Святотичний репертуар. Понеділок 7-го, г. 3. попоз. Гіттайська трійка, оперета на 5 дій (відновлення).

Понеділок 7-го, г. 7-30 веч. „Катерина“, нар. опера на 3 дії М. Аркаса. Вікторок 8-го, г. 3. попоз. „Доля“, оперета на 3 дії Гірма (п'ятий раз). Вікторок 8-го, г. 7-30 веч. „Скупар“, комедія на 5 дій Меліара (чотирьох раз).

Середа 9-го, г. 7-30 веч. „Орфей у пеклі“, оперета на 3 дії Френка Оффенбаха (другий раз).

Великий Міський Театр.

Субота 5-го, 7-30 попоз. „Польський Випадок“.

Субота 5-го, г. 7-30 веч. „Найисто Мадонна“.

Субота 5-го, г. 11 в ночі „Ніжен на сніг“.

Неділя 6-го, г. 7-30 веч. „Оди одинок на ніч“.

Кіна.

„Аполло“: „Людина світу“ з К. Вайд-тон.

„Лев“: „Жовтий пашпорт“.

„Одеса“: „Два в спалній вагоні“.

„Палас“: „Мадридська рабоділа“.

„Фатаноріана“: „Козі муніна коза“.

Литячий журнал „СВІТ ДИТИНИ“ за 1928-ий рік.

„Світ Дитини“ вступив в 10-ий рік свого існування. Як за наш умов, так довголітнє існування дитячого часопису свідчить про те, що він здобув собі вже симпатію й певну авторитет серед маленьких читачів.

З щирим признанням можна констатувати, що „Світ Дитини“ з кожним роком наблизується до того рівня, на якому стоять найкращі дитячі часописи з інших країн.

Справді, речни „Св. Дит.“ за 1928-ий р. подає дітям більше-менше місцевий матеріал до читання, знайомить їх з різними історіями, узводить їх в царство природи, займає шкільними завданнями та грами. В цілості „Св. Дит.“ на своїх 360 сторінках вмістив 80 віршів, більш 50 байок і казок та 70 оповідань з красивого письменства, історії та природознавства.

Розуміється, не весь цей матеріал задовольняє ті вимоги, які ставимо до мистецтва і науково-популярних творів, але ми не можемо в нашій мірі винуватити за це редакторів, чияло відомо на увагу, що у нас так мало письменників, які працювали для молодих авторів. Всіх таки приходиться знаходити своїм жаль, що редакція „Св. Дит.“ не спромоглась притягти до участі в цьому часописі О. Олесь, творця якого милої буття дитини прикрасою дитячого часопису.

Не стану тут докладно розбирати мистецтві творів, що їх вміщено в останньому річнику „Св. Дит.“, а подам лише свої загальні зауваження.

По-перше, гадаю, що замість не зовсім вдалих віршів нових поетів краще б було передрукувати вірші інших втавчаних поетів. Те, що деякі вірші з творів змішані в „Св. Дит.“ переказали океан, не збільшує їх мистецтвості. По-друге, не слід жертвувати історичною правдою ради естетичності нашого патрістичного поетизму. В статті „Про ювілейного князя Олега“ (ч. 4, стор. 100) читаємо, що під договором Олега з греками в році 911 князь Олег підписав так: „Олег, великий князь український“. Кожний читач „Св. Дит.“ знає, що це було-якого підручника історії України, що каже „Україна“ вперше вгадує Іпатський літопис під роком 1187. По-третє, оповідання з еко-нічній — переважно сухі. До того без потреби подають безліч голів приривів учених. Так, напр. в статті „Зобра“ (ч. 5) оповідають на 150 стор. всім голі пририва Феніа, Шалінгера, Гагенбаха та ін.

По-чверте, вітаючи (за не разів) о-знайомити молодих читачів з 60-літнім ювілеєм „Прогітис“, не можемо не висловити певну форму етаті, що прогитиса цілком теж. А саме, автор вибрав для своєї етаті про Т-во „Прогітис“ у Львові (ч. 12) форму діалогу між дідушем Тарасом та його онуками, які в своїх відповідях на запитання дідуся виявляють незвичайне ознайомлення з історією існування цього Товариства та з його діяльністю на протязі 60 років. Так, напр. Катруся назвала плу низку фунда-торів Т-ва „Прогітис“ і навіть вказала, що установили збориш провади мшани, член Ставронітського Братства, М. Товарищиний, а Ориса перерахувала до черги всіх десятків голоа Т-ва „Прогітис“. Чи не прироритніше було б подати всі ці відомості дітям у угі дідуся Тараса у формі легкого оповідання змисленого діалогу між дідушем і його асесійками-онуками. Це певно дозо-

**ЖОВКІВСЬКА 1.
КАЗОЧНО ДЕШЕВО.**

ПРЕДСТАВНИЦТВО:
для Кооператив ЦЕНТРОСОЮЗ
для приватних В. Паньків, Львів, Міцкевича 22. Тел. 6-24.

„ОЛЬКА“

ТРИКОТАЖІ, ПАНЬЧОХИ
найтриваліші — найдешевші

РИНОК ч. 35.
біля „Народної Торговлі“.

Італійська Акційна Спілка

„Вселюдна Асекурація“ в ТРІЄСТІ

Assicurazioni Generali Trieste

у Львові, Коперника 3. (власний будинок).

Телефони: 21—43, 24—19, 60—82.

Приймає всякого роду забезпечення, а саме: на життя, від
огню, від крадені з вломом, від випадків і т. д. під най-
кращими умовами.

Запросини до передплати на рік 1928—29

з 1-го жовтня 1928 р. розпочався другий рік існування журналу

„ЖИТТЯ І ЗНАННЯ“

Хоч цей журнал доводі відомий у кругах громадства, проте в невеликій
й найшов такого поширення як належало. Однак Тіло „Прогресса“ і Редакція
журналу мають та сильну віру, що в другому році існування зросте, бо знайде
відповідну діалектику.

На рік вийде 12 чисел. Кожен місяць по 32 сторінки буде багато ілюстровано.

— Журнал подає з огляд 3 різних галузей науки і життя. —

Передплата на рік вносить 18 зол., на 6 місяців 9 зол., на 3 місяці 5 зол.,
поодинокі числа коштують 2 зол. Зв'язкою на рік вносить 4 ам. дол., на
6 місяців 2 ам. дол., на 3 місяці 1-20 ам. дол., поодинокі чис. коштують 0-5 ам. дол.

Для членів Т-ва „Прогресса“ зв'язкою 3 ам. дол.

Адреса Редакції і Адміністрації: Львів, Ринок 10, П. пов. Товариство „Прогресса“ —
Société „Prosvita“ Leopol, Rynek 10 П. Pologne. — Association „Prosvita“ — Lvov, Ry-
nok 10/11. East Galicia, Poland. 1-1

На Ялинку! На Ялинку! Робінзон Крузо

Найкраща повість для молоді вийшла
наказом М. Магальського у Львові. **Робінзон Крузо** має 130 стор. друку,
31 ілюстрацій М. Магальського до двох
додаткових листків. Ціна: перекл. в окремі
3-40 зол., брошура 2-80 зол. Замовля-
ти у книгарні і в книжковій М. Ма-
гальського, Львів, Бляхарська ч. 8.
Також до побуту підказує оповідання для
дитя: Повістка Кочуба 80 ст. Зо-
лата рибка 1 лоз і Методика сти-
лю Завиского 3-80 зол. 11983-3

ЖІНКИ! Дуже багато жінок
терплять на внутрішнє
обіжання, яке значимо виступає по
погодах, а також праці, а деякі з них
багато інших причин. Тому жінки повинні
бути здорові, охочі до життя і праці,
якщо споводувати собі спеціальний бан-
даж про обіжання внутрішності.

При захворюванні треба подати яру
в центристат або інтестин: 1) в часі.
2) в часі через череву, 3) в часі під
черевом, далі ще ріст (високий, низький
або середній) кісткість перебудови по-
логів. Також описати чи в ностравах та
жодува, утиски і болю в середній, біля
головки і часті ностри очей, біля в кри-
жках, ностри і під зап'ястками, біля в під-
чеченні, біля в шийній, біля одної або
обох ніг і т. д.

Немає докладно описати і з піани дові-
ряє спроводити бандаж або спеціальний
функцій пас черевний, а також і до-
повнений відповідною пелюсткою відпо-
відно до роду недомогання. Ціна від
80 до 40 зол. незвичайної конструкції
паса нижче.

При недомоганнях і недугах з приводу
внутрішнього обіжання або обіжання:
жодува, кишків, жатки і кишків, ніякі
лікарства не помагати, але тільки зна-
вляти уловлюють терпіння. Тому також
одним лікарством при описанні є прино-
дження бандажу, набутого у спеціалі-
сти бандажисти. М. Д. ПОЛЯЧЕК в
Самборі ч. 7.

Також і для жінки доставляється спе-
ціальний пас проти обіжання жодува,
кишків і кишків. Бандаж протидіє, що
забезпечує найбільш і застарілих
рухливих пилу, череву, уда, пазухи
і навіть устниці в дошну. Ціною бан-
даж проти жінки і пазухи від Моч-
ники цукрові для ослаблених на візур
жінки і жінок довжелевня підчас ходу,
праці, відпочинку і в часі сну. Проти-
діє жінки і коректори проти згорблення
і снування жінки. Проти штучних
рух і ніг для жінки і жінки. 11983-3

Подяка.

Отримувати призначення подяку Ва.
Дмитрової Яковини НАСОВУ у Львові, вул.
Синьківська ч. 17, за обіжання, скорі і бе-
доливне добування і упорядкування
зубів і м'яса і м'яса. 1219 1-1
Володимир Барановський.

ЦЕНТРОСОЮЗ

Львів, Зіморевича ч. 20. і 22. (власна камениця).

Телефон 94, 21—16

Експозитура Центросоюза Катівіці, вул. Словацького 19,
доставляє рілльниками через

ПОВІТОВІ СОЮЗИ І МІСЦЕВІ КООПЕРАТИВИ

або де таких нема безпосередно рілльникам

ШТУЧНІ І ЛВАЗИ: томасину, суперфосфати, каліт, потасову сіл, селітру і азотні азотні і т. д. також пазинні пазинні.

РІЛЛЬНИЧІ МАШИННИ І ЗНАРА Д: пазин, борони, планети, культиватори, сіялки, млини, трери, трактори, косилки, жниварки, комбайни моторні та верстати жодува, січальні, парники, помпи до жодува і жоду грубо і дрібніше січальні-господарські прилади.

НАСІННЯ: добрих абж на реаліза, та пазин, обіжаних чи обіжаних рілль.

ВЕГЕТИАНСЬКІ ПЛАНТИ ДЛЯ ПАЗИНА.

ПАШ Е ПАШ ШТАЙНГОФА.

УПАЛІОН сукні і жоду до насіння.

КОСИ ОРИГІНАЛЬНІ СТИРИЙСЬКІ з охороною навою „Центросоюза“ Львів.

МІЛО з власної кооперативної фабрики з навою „Центросоюза“, якістю до-
рівнюють найкращим заграничним виробам.

Купує і посередничить в продажі сілсько-
господарських плодів.

**РІЛЛЬНИКИ! Купуйте лише у ваших
кооперативах!**

„HIS MASTER'S VOICE“

признає на ціл'я земський кули як най-
прецізніші

THE GRAMOPHON CO. LTD. LONDON

Генеральне Представництво на Подолі

Йосиф Векслер

Експерт і член брїт'яської торговельної палати

ВАРШАВА, вул. Маршалковська ч. 132.

КРАКІВ, 171 10-7

Фльоріанська ч. 25. Львів, Сикстуська ч. 2.

ХТО — НЕ — ЗНАЄ — ЩЕ

вишків нашої ФАБРИКИ СУКНА І КОШІВ
з чистої овечої вовни, краєвого виробу, нехай
жадає прїбок і цїнників. Бунди на візр славу-
них, куртки, льодени, шевьоти і купони на
убрання, дерки на коні, коши на ліжка, плети.
1092 6—13

ЗАРЯД ДІВ І ПРОМИСЛОВИХ ЗАВЕДЕНЬ
РОМІНА ЖУРОВСЬКОГО
ЛЕ ЦКІВ, п. Варш (Св. Галичина)

РЕПРОДУКЦІЙНІ ЗАВЕДЕННЯ

ШЛАСЕФА

Львів, вул. Сикстуська 10. — ТЕЛ. 48-46

ВИКОНУЄ: ДРУКАРСЬКІ КАРТИ
ЧЕРТОВІ СІТКОВІ КОЛІРОВІ
РЕКЛАМОВІ РИСУНКИ

ВИДАРИНСТВО

„ІЗМАРАГД“

видало

В. Іванов: Поворот Будди.
Ціна 2— зол.

Ст. Цвайг: Амок.
Ціна 2— зол.

Б. Півняк: Смерть командарма.
Ціна — 60 зол.

Ст. Цвайг: Лист незнайомої.
Ціна 1— зол.

М. Арцибашев: Дикі.
Ціна 2— зол.

М. Рудницький: Н годі й Пригоди.
Ціна 3— зол.

Замовляти у всіх українських книгар-
нях або у видавництвах 3—5

„ІЗМАРАГД“ Львів,
вул. Косцюшка ч. 5.

30л. 6-50 ГОДИНИКИ 30л. 6-50

якщо швидко з гарантій віддати
В. ГРИНБЕРГА Сикстуська ч. 4. Тел. 89-27.

МІДЬ

Голі проводи, ліновки і шини для
електротехнічних цілей продає по
фабричній ціні

„СПАРТ“ Львів,
вул. Косцюшка 8.
тел. 709.

з продукції

фірми **„METALLIA“**

W. RSZAWA, ul. Piękna 11. A.

Рівночасно поручає зі складу сирівці і пів-
фабрикати півшляхотних металів.

Закуп старих металів. 1-1

Ширіть наш часопис!

Банк Цукроварства

Акційна Спілка в Познані.

ВІДДІЛ У ЛЬВОВІ

вул. Ягайлонська ч. 1. (Гмах Галицької Каси Ошадності).

Телефони:

ч. 242. 963. 821. 25—40.

617. 17—50.

Телеграфічна Адреса:

„ВАСУКРО“, Львів.

Центрاليا: ПОЗНАНЬ, вул. Северина Мельжинського, ч. 7.

Еїдділ: ВАРШАВА, Краківське передмістя, ч. 55.

Переводить всілякі трансакції, входячі в круг банковості. Пола-
годжує комісову продаж цунру в краю для Цукроварень, злучених
у Союзах Цукроварського Промислу Польської Річипосполитої.

ОДИНОКА
НАЙЛІПША І СВОЄРІДНА
ПАСТА до ВЗУТТЯ

„ЕЛЕГАНТ“

КОНСЕРВУЄ ШКІРУ

Уживайте лише цю пасту.

АДРЕСА:

Львів, Кордецького 51.

Львівське Товариство
Акційне Броварів

Поручає на свята свої знамениті вироби:

Пиво експортове ясне

Пиво баварське темне

(подвійно солодове)

одиноке для смакунів темне пиво.

Пиво Імперіяль чорне

перучають його лікарі.

Скрізь до набуття.

Скрізь до набуття.

Ви радієте розвитком нашого
ПРОМИСЛУ І ТОРГОВЛІ?

Добре! А застановіться, чи Ви особисто причиню-
 єтесь до розвитку нашого економічного життя,
яке Вам дороге.

Чи Ви купуєте набіл тільки в skleпах

„МАСЛОСОЮЗУ“

який при своїй знаменитій якості є відносно дешевий?

Чи Ви купуєте всі молочарські машини
 і знаряди тільки в своїй централі?